

**Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΘΕΜΑ

**ΈΡΕΥΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΠΑΠΑΡΓΥΡΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ**

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ: 10-9-2009

**ΈΡΕΥΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πορεία της ανεργίας στην Ελλάδα είναι παρόμοια με αυτή στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, δηλαδή ενώ μέχρι και την πρώτη πετρελαϊκή κρίση το 1970 δεν αποτελούσε πρόβλημα, η αύξηση της ήταν σημαντική από το σημείο εκείνο και έπειτα.

Στην παρούσα εργασία μελετάμε το θέμα της απασχόλησης της ανεργίας στις περιφέρειες της Ελλάδας. Συγκεκριμένα εξετάζουμε το κατά πόσο αίτια όπως η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας, η ελαστικότητα της αγοράς εργασίας και η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης έχουν επίδραση στην ανεργία. Όπως προκύπτει από τη μελέτη των θεσμικών αυτών παραγόντων και την επίδρασή τους στην απασχόληση, η ανεργία στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό φαινόμενο διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση της απαιτεί σε μεγάλο βαθμό ενεργοποίηση αντίστοιχων πολιτικών.

ABSTRACT

The trend of unemployment in Greece over the last three decades has been similar to other European countries. While this was not a problem before the first oil crisis (1970), the rate of unemployment have been increased after this point.

This thesis explores the unemployed in Greek regions. The examinations of these institutional factors and their impact in unemployment lead us to conclude that a major of the unemployment in Greece is due to structural reasons and therefore policies are needed to be taken to solve this issue. Also examines the potential factor that affect the unemployment rate.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	7
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	9
1.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	9
1.1.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ.....	10
1.1.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ.....	12
1.1.3. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ	15
1.1.4. ΕΠΟΧΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ	17
1.1.5. ΑΝΕΡΓΙΑ ΕΛΛΙΠΟΥΣ ΖΗΤΗΣΗΣ.....	17
1.1.6. Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ	18
1.2. ΑΙΤΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	18
1.2.1. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΖΗΤΗΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΥΨΗΛΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	19
1.2.2. ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΥΣΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	20
1.2.3. ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.	21
1.2.4. ΥΨΗΛΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΦΑΝΕΣ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.	23
1.2.5. ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	23
1.2.6. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ.....	24
1.3. ΠΩΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	26
2.1. ΠΩΣ ΜΕΤΡΑΤΕ Η ΑΝΕΡΓΙΑ	28
2.1.1. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	36
2.1.2. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	38

2.2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	46
2.3. ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	53
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	60
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ.....	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΑΝΔΡΕΣ ΑΝΕΡΓΟΙ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΝΕΡΓΟΙ.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ, 1998 - 2008.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ, 1998 - 2008	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, 1997 - 2007	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 1999, 2000, 2003 - 2006	58

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΡΙΒΉΣ.....	13
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	35

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ.....	40
ΓΡΑΦΗΜΑ 2: % ΑΝΕΡΓΙΑΣ, % ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	40
ΓΡΑΦΗΜΑ 3: % ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006).....	42
ΓΡΑΦΗΜΑ 4: % ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ % ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006).....	42
ΓΡΑΦΗΜΑ 5: % ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΙ % ΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006).....	43
ΓΡΑΦΗΜΑ 6: % ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)	43
ΓΡΑΦΗΜΑ 7: ΑΝΔΡΕΣ	44
ΓΡΑΦΗΜΑ 8: ΓΥΝΑΙΚΕΣ.....	45
ΓΡΑΦΗΜΑ 9: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	46
ΓΡΑΦΗΜΑ 10: ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	48
ΓΡΑΦΗΜΑ 11: % ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ.....	49
ΓΡΑΦΗΜΑ 12: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	50
ΓΡΑΦΗΜΑ 13: ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ/ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	51
ΓΡΑΦΗΜΑ 14: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	52
ΓΡΑΦΗΜΑ 15: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ, 1998 - 2008	54
ΓΡΑΦΗΜΑ 16: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ, 1998 - 2008.....	55
ΓΡΑΦΗΜΑ 17: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, 1997 - 2007	57
ΓΡΑΦΗΜΑ 18: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 1999, 2000, 2003 - 2006	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανεργία είναι η κατάσταση στην οποία ένα πρόσωπο δεν μπορεί να εργασθεί. Η ανεργία ως φαινόμενο εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρόνια. υφίσταται σε μεγάλο βαθμό και το αντιμετωπίζουν πολυπληθείς ομάδες του πληθυσμού.

Η ανεργία οφείλεται στην αδυναμία του συστήματος της αγοράς εργασίας να απασχολήσει πλήρως και αποδοτικά όλο το εργατικό δυναμικό. Εάν μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού δεν απασχολείται τότε παραμένει στο περιθώριο και αυτό δημιουργεί πολλά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, που μπορεί να οδηγήσουν την οικονομία σε ύφεση και οικονομική κρίση.

Η οικονομική κρίση της δεκαετίας του '70 με την ταυτόχρονη άνοδο του πληθωρισμού και της ανεργίας (πράγμα ανεξήγητο με βάση τα δεδομένα της εποχής) αλλά και την αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους έφερε στο προσκήνιο σε επίπεδο οικονομικής θεωρίας αλλά και πολιτικής πρακτικής, την νεοκλασική θεωρία, σύμφωνα με την οποία η κρίση μπορεί να επιλυθεί μόνον εφ' όσον υπάρξει τέλειος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας. Επομένως, η "έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας" δεν επιτρέπει μεγαλύτερο ρυθμό ευελιξίας που θα επιτρέψει στην αγορά να λειτουργήσει και να απορροφήσει το πλεονάζον εργατικό δυναμικό. (Θεοχαράκης Ν, 2005)

Η ύπαρξη όμως ανεργίας ακόμη και στα πλαίσια του πλήρους ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας δείχνει ότι μπορεί να μειωθεί, μέσα από μια πολιτική τόνωσης της ενεργούς ζήτησης η οποία με την σειρά της θα επηρεάσει θετικά την παραγωγή προϊόντος άρα και την απασχόληση. Προσδιορίζει επίσης το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της τεχνολογίας ως προς το μέγεθος που μεταβάλλεται το παραγόμενο προϊόν και η παραγωγικότητας της εργασίας. Η τεχνολογία μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του παραγόμενου προϊόντος είτε με το ίδιο εργατικό δυναμικό είτε με περισσότερο σε ευκαιριακή βάση. Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας μπορεί να οδηγήσει κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις σε ανεργία.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην Ελλάδα η ανεργία ήταν ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα. Το εργατικό δυναμικό της χώρας δεν απασχολείται πλήρως και αυτό έχει σα συνέπεια την υποαπασχόλησή του και τη μείωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας. Η υποαπασχόληση του συντελεστή εργασία δεν είναι κάτι καινούργιο αφού τα περισσότερα χρόνια ο συντελεστής αυτός δεν απασχολείται πλήρως και αποδοτικά. Μπορούμε να πούμε ότι υποκαθίσταται από τους άλλους συντελεστές όπως τον συντελεστή κεφάλαιο ή την επιχειρηματικότητα.

Παρόλο που υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια αναφορικά με τα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα, τα στοιχεία είναι ασαφή και πολλές φορές αντικρουόμενα. Δηλαδή άλλα στοιχεία δίδονται από τον ΟΑΕΔ και άλλες από άλλους επίσημους φορείς.

Σήμερα τα ποσοστά ανεργίας έχουν μειωθεί και δίδεται αξιόλογη προσοχή στις άμεσες και έμμεσες οικονομικές συνέπειες.

Οι λόγοι λοιπόν συγγραφής της συγκεκριμένης εργασίας έγκειται στην ανάγκη της ανάλυσης των ποσοστών ανεργίας στα πλαίσια της Ελληνικής Οικονομίας.

Για να επιτευχθεί ο προαναφερόμενος σκοπός, θεωρείται αναγκαίο να τεθούν οι παρακάτω στόχοι:

- ⬇ Να εξεταστεί η φύση της ελληνικής αγοράς εργασίας με όλα τα συνεπαγόμενα χαρακτηριστικά την εποχικότητα και την απασχόληση.
- ⬇ Να διερευνηθούν όλες οι έννοιες που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, για την καλύτερη εμπέδωση του θέματος.
- ⬇ Με βάση τα αποτελέσματα της δευτερογενούς έρευνας, να διεξαχθούν συμπεράσματα για το περίπλοκο ζήτημα της ανεργίας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την πραγματοποίηση της έρευνας ακολουθήθηκε κάποια μεθοδολογία η οποία περιγράφεται παρακάτω:

- ▣ Έρευνα για συλλογή στοιχείων σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα.
- ▣ επεξεργασία των στοιχείων αναφορικά με τη διάρθρωση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα.
- ▣ Ανάλυση των δεδομένων και κατηγοριοποίηση τους.
- ▣ Προτάσεις λύσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα που ανάκυψαν από την έρευνα.
- ▣ Δημιουργία ενός ιδανικού μοντέλου απασχόλησης του εργατικού δυναμικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

1.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η θεωρητική ανάλυση της ανεργίας αλλά και η εμπειρική έρευνα βοήθησαν στο να μπορούμε πλέον να διακρίνουμε τέσσερις ομάδες κριτηρίων ταξινόμησης της, ανάλογα

1. με τα αίτια που την προκαλούν,
2. τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν,
3. το χρόνο που διαρκεί και
4. την ομάδα στην οποία ανήκει ο άνεργος (Kelvin, 2002):

Η χρησιμοποίηση των εναλλακτικών κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση και την περιγραφή της ανεργίας δεν πρέπει να μας εμποδίσει να διακρίνουμε τα κοινά στοιχεία που ενυπάρχουν σε κάθε ταξινομητικό σύστημα. Ουσιαστικά, το μέλημα αυτής της ταξινομικής προσπάθειας έγκειται στην εξακρίβωση της βαρύτητας της ανεργίας στην κοινωνική και οικονομική ζωή και, κατά συνέπεια, στον καθορισμό των αιτίων που την προκαλούν. Επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε ότι βασικό και κυρίαρχο κριτήριο είναι αυτό βάσει του οποίου η ανεργία ταξινομείται ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν. Και γι' αυτό το λόγο η ανάλυση μας στρέφεται κυρίως γύρω από αυτό.

Άνεργοι θεωρούνται όλοι όσοι δεν έχουν εργασία, βρίσκονται στη διαδικασία της αναζήτησης και ταυτόχρονα είναι έτοιμοι και διαθέσιμοι να την αναλάβουν μόλις τους δοθεί (Husmanns, et al., 1990). Το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων συνιστά το εργατικό δυναμικό (ή τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό) που πρέπει να αποτελεί υποσύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας.

Σύμφωνα με τους ορισμούς που υιοθετούνται στις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού του συνόλου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως 'άνεργοι' θεωρούνται τα άτομα ηλικίας 14 ετών και άνω, τα οποία συγκεντρώνουν όλες τις πιο κάτω προϋποθέσεις (Eurostat, 1983-19910):

1. Δεν εργάζονται, δηλαδή δεν εργάστηκαν την εβδομάδα αναφοράς, ούτε είχαν μια εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, αδείας, ταξιδιού αναψυχής.
2. Βρίσκονταν σε διαδικασία αναζήτησης αμειβόμενης εργασίας και ήταν διαθέσιμοι να την αναλάβουν αμέσως.
3. Σκόπευαν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση ή να εργαστούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες.
4. Βρίσκονταν σε αναμονή να κληθούν σε κάποια εργασία από την οποία είχαν φύγει λόγω διαθεσιμότητας.
5. Είχαν βρει εργασία, την οποία θα αναλάμβαναν μετά την εβδομάδα αναφοράς.

1.1.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ

Η ανεργία οφείλεται σε πολλά αίτια. Η κατανόηση των αιτίων που προκαλούν την ανεργία δεν έχει μόνον αναλυτικό ενδιαφέρον, αλλά και άμεσα πολιτικό. Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τους παράγοντες που προκαλούν την ανεργία καθορίζει τα μέτρα πολιτικής που επιβάλλεται να ληφθούν για την καταπολέμηση της ανεργίας. Ταυτοχρόνως, η ανεργία ταξινομείται, σε είδη ή μορφές ανεργίας αναλόγως των αιτίων που την προκαλούν. Οι οικονομολόγοι αποδίδουν την εμφάνιση της ανεργίας σε πληθώρα παραγόντων. Είναι χαρακτηριστικό ότι προσδιορίζονται περισσότερες από εβδομήντα κατηγορίες ανεργίας, καθεμία εκ των οποίων αντιστοιχεί και σε διαφορετικούς παράγοντες που την προκαλούν.

Μια ουσιώδης διάκριση μεταξύ ειδών ανεργίας είναι εκείνη μεταξύ της ηθελημένης ή εκούσιας ανεργίας και της αθέλητης ή ακούσιας ανεργίας. Η διάκριση αυτή βασίζεται στην άποψη ότι ένας αριθμός ανέργων παραμένει στην κατάσταση της ανεργίας και καταγράφεται στις στατιστικές των ανέργων παρά την έλλειψη επιθυμίας να βρει εργασία κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Κατά συνέπεια, η εγγεγραμμένη ανεργία υπερεκτιμά το μέγεθος της πραγματικής ανεργίας κατά τον αριθμό των ανέργων που προτιμούν να παραμείνουν, επί του παρόντος, άνεργοι για διάφορους λόγους παρά να εργασθούν.

Σύμφωνα με τον ορισμό της ηθελημένης ανεργίας που έχει διατυπωθεί «ένας άνεργος είναι εκούσια άνεργος, όταν, ενώ του έχει προσφερθεί μια εργασία που μπορεί να αναλάβει, συνεχίζει να ψάχνει για μια καλύτερη δουλειά με υψηλότερο μισθό, χωρίς να αποδεχθεί την προσφορά που του έγινε». Από την άλλη πλευρά, ακούσια ανεργία οφείλεται στην αδυναμία να βρεθεί εργασία παρά την επιθυμία του άνεργου. Σύμφωνα με τον ορισμό που χρησιμοποιεί ο Rees (1993) «ένας άνεργος είναι ακούσια άνεργος, όταν θα ήταν πρόθυμος να εργασθεί σε μια εργασία για την οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα και με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο μισθό, αλλά δεν μπορεί να βρει μια τέτοια δουλειά» (Rees, 1993, 113).

Σε σημαντικό βαθμό η ανεργία αυτής της μορφής είχε ταυτιστεί με την κεύνσιανή ανεργία, δηλαδή την ανεργία που οφείλεται σε ανεπαρκή συνολική ζήτηση για προϊόντα. Οι οικονομολόγοι θεωρούσαν, μετά τη δημοσίευση της Γενικής Θεωρίας του Keynes και μέχρι τη δεκαετία του '70, την ακούσια ανεργία που οφειλόταν στην ελλιπή ζήτηση για προϊόντα ως την σημαντικότερη μορφή ανεργίας.

Αν και οι θεωρήσεις φαίνονται αντιθετικές, η κλασική και η κεύνσιανή αντίληψη της ανεργίας δεν αμφισβητούν, η μεν πρώτη τη δυνατότητα εμφάνισης ανεργίας λόγω ελλιπούς ζήτησης για προϊόντα και η δεύτερη την ύπαρξη ηθελημένης ανεργίας. Το πεδίο της διαμάχης αφορά τα σχετικά μεγέθη και τη διάρκεια της ανεργίας: πόσο τμήμα από τη συνολική ανεργία οφείλεται στην

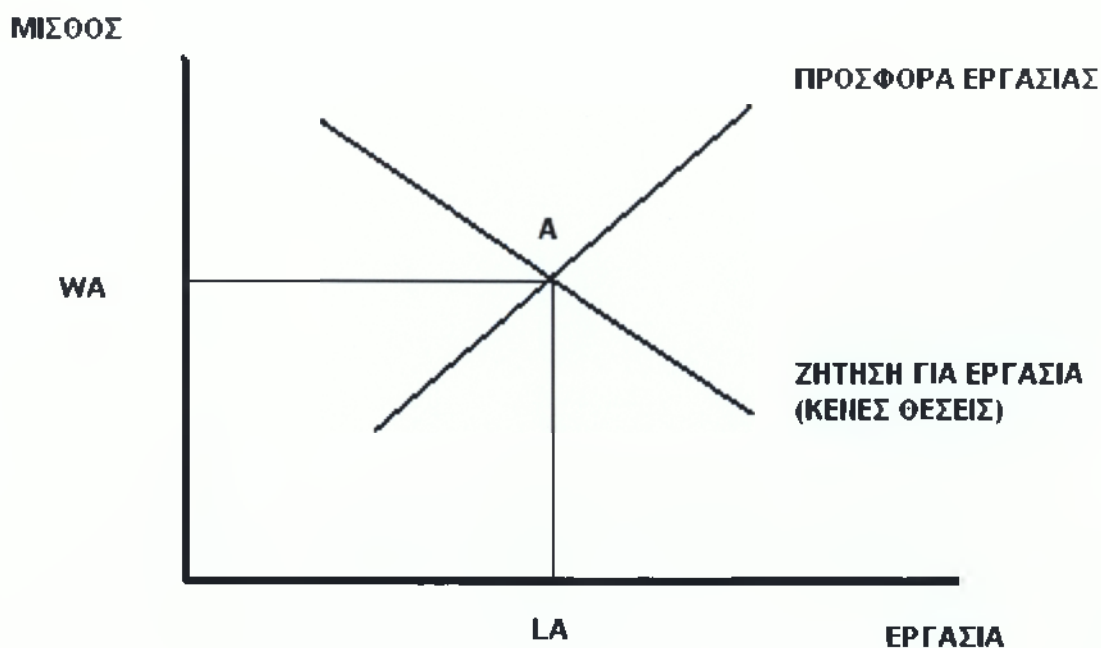
ελλιπή ζήτηση για προϊόντα, πόσο σύντομα το οικονομικό σύστημα θα μπορέσει να απορροφήσει αυτήν την ανεργία.

1.1.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ

Η ανεργία τριβής οφείλεται στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί, καθώς ένας εργαζόμενος μετακινείται από μια δουλειά σε μια άλλη. Επομένως, σε κάθε χρονική στιγμή θα υπάρχει ένας αριθμός ανέργων, των οποίων η ανεργία οφείλεται στο γεγονός ότι η εγκατάλειψη της μιας δουλειάς και η ανεύρεση της επόμενης δεν γίνεται αστραπιαία (Δεδουσόπουλος, 2001).

Συνεπώς, η εμφάνιση της ανεργίας τριβής είναι αποτέλεσμα των ατελειών στην προσαρμογή της αγοράς εργασίας και ειδικότερα, της έλλειψης αυτόματης κινητικότητας της εργασίας .

Όπως εύστοχα παρατηρεί ο James Hughes «οι άνεργοι που αντιμετωπίζουν ανεργία τριβής είναι οι άνεργοι για τους οποίους υπάρχουν αντίστοιχες θέσεις εργασίας». Οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας αυτές είναι ευλόγως κατάλληλες για τα προσόντα και, τις εργασιακές δεξιότητες των ανέργων, είναι σχετικά κοντά στον τόπο κατοικίας τους και αμείβονται με τον καθιερωμένο μισθό. Κατά συνέπεια «η ανεργία τριβής μπορεί να υπάρχει μόνο ταυτόχρονα με διαθέσιμες κενές θέσεις εργασίας», γεγονός που σημαίνει ότι η διάρκεια της ανεργίας τριβής είναι μικρή άρα η ανεργία τριβής είναι πολύ βραχυχρόνια ανεργία. Η κατανόηση της ανεργίας τριβής διευκολύνεται από το Διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1: Γραφική Απεικόνιση Της Ανεργίας Τριβής

όπου $WA = WAGE$ και $LA = LABOUR$

Πηγή: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Ανεργία Τριβής, στο <http://www.cso.auth>.

Το παραπάνω γράφημα παρουσιάζει την προσφορά εργασίας και τη ζήτηση για εργασία σε μια αγορά εργασίας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η ζήτηση για εργασία, όπως αυτή εκφράζεται από τις επιχειρήσεις, μετράται σε κενές θέσεις, διαθέσιμες να πληρωθούν από τους ενδιαφερόμενους να εργασθούν.

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση ισορροπίας, με την έννοια ότι στο μισθό η προσφορά εργασίας εκ μέρους των εργαζομένων αντιστοιχεί στη ζήτηση για εργασία από την πλευρά των επιχειρήσεων.

Ορισμένες από τις κενές θέσεις καταλαμβάνονται από αυτούς που επιθυμούν να εργασθούν στον ισχύοντα μισθό, ενώ ένα αριθμός κενών θέσεων μένει αδιάθετος, λόγω της έλλειψης πληροφόρησης των εργοδοτών και των

εργαζομένων. Στον αριθμό αυτό των κενών θέσεων αντιστοιχούν ισάριθμοι άνεργοι, οι οποίοι επιθυμούν να εργασθούν στον ισχύοντα μισθό, αλλά δεν μπορούν να πληροφορηθούν την ύπαρξη κενών θέσεων που ακόμα υπάρχουν. Το μέγεθος της ανεργίας τριβής εξαρτάται από τον αριθμό των ανέργων που βρίσκονται σε φάση μετάβασης από τη μία εργασία στην άλλη και από το μέσο χρόνο που διαρκεί η περίοδος ανεύρεσης της νέας εργασίας (Σακέλλης, 1995).

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός των ανέργων που αντιμετωπίζουν ανεργία τριβής ακολουθεί τις κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομίας, καθώς συρρικνώνεται στις περιόδους άνθισης της οικονομίας και αυξάνεται στις περιόδους ύφεσης. Επίσης ο χρόνος που διαρκεί η αναζήτηση της νέας εργασίας εξαρτάται από τις κυκλικές διακυμάνσεις, καθώς μειώνεται στην περίοδο άνθισης, όταν οι θέσεις απασχόλησης που είναι διαθέσιμες αυξάνονται, και αυξάνεται στην περίοδο της ύφεσης, όταν οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας σπανίζουν και ο εντοπισμός τους από τους άνεργους γίνεται δυσκολότερος. Επομένως ο αριθμός των ανέργων με ανεργία τριβής και ο μέσος χρόνος διάρκειας της ανεργίας τριβής ακολουθούν αντιθετικές κατευθύνσεις κατά την περίοδο του οικονομικού κύκλου. Η αντιθετική αυτή συμπεριφορά όμως κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου θεωρούνται συχνά ότι αλληλοεξουδετερώνονται αφήνοντας το επίπεδο ανεργίας τριβής σταθερό.

Πέραν όμως από τις περιοδικές κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας η ανεργία τριβής εξαρτάται και από δομικούς παράγοντες όπως, η διάχυση των πληροφοριών για τις διαθέσιμες κενές θέσεις εργασίας, το κόστος απόκτησης τέτοιων πληροφοριών και η διαθεσιμότητα των επιδομάτων ανεργίας και συμπληρωματικής οικονομικής βοήθειας προς τους ανέργους. (Δεδουσόπουλος, 2000):

1.1.3. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται στην αναντιστοιχία μεταξύ των εργασιακών δεξιοτήτων και των προσόντων που διαθέτουν οι άνεργοι και των απαιτήσεων των εργοδοτών για δεξιότητες και προσόντα προκειμένου να πληρώσουν κενές θέσεις εργασίας. Συνεπώς διαρθρωτική ανεργία προϋποθέτει ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας, όπως και η ανεργία τριβής, όμως υπάρχει ταυτόχρονα αδυναμία από την πλευρά των ανέργων να καταλάβουν τις διαθέσιμες κενές θέσεις εξαιτίας αναντιστοιχίας προσόντων-απαιτήσεων. (Δεδουσόπουλος, 2001).

Η διαρθρωτική οφείλεται σε διαρθρωτικές μεταβολές που λαμβάνουν χώρα στο οικονομικό σύστημα τέτοιες μεταβολές μπορεί να είναι μια μεταβολή του καταναλωτικού προτύπου, τεχνολογικές ή οργανωτικές μεταβολές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις ή μεταβολές στη γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων και της παραγωγής. Οι μεταβολές αυτές προέρχονται από την πλευρά της ζήτησης για εργασία και στις μεταβολές αυτές καλείται να προσαρμόσουν οι άνεργοι τις εργασιακές δεξιότητες και τα προσόντα τους.

Συνήθως η διαρθρωτική ανεργία εκφράζεται με τη συγκέντρωση της ανεργίας σε συγκεκριμένες ομάδες του εργατικού δυναμικού: παραδείγματος χάρη, στους εργαζόμενους ενός κλάδου ή μιας ειδικότητας ή στους εργαζόμενους μιας γεωγραφικής περιοχής που συγκεντρώνει υψηλό ποσοστό απασχόλησης σε κλάδους που φθίνουν ή που αλλάζουν τόπο εγκατάστασης (Δεδουσόπουλος, 2001).

Στη μεταπολεμική οικονομική σκέψη η διαρθρωτική ανεργία αποτελούσε μία ακραία μορφή της ανεργίας τριβής. Η ανεργία αυτή οφειλόταν στην έλλειψη κινητικότητας της εργασίας διότι ο εργαζόμενος έπρεπε να αποκτήσουν νέες εργασιακές δεξιότητες και προσόντα, καλύτερη εκπαίδευση, εργασιακή εμπειρία αλλά και να μετακινηθούν γεωγραφικά, καλύπτοντας έτσι μεγάλες αποστάσεις κατοικίας και χώρου εργασίας. Οι αναγκαίες αυτές προσαρμογές ήταν περισσότερο οδυνηρές και απαιτούσαν σαφώς μεγαλύτερο χρόνο από την αναζήτηση μιας κατάλληλης θέσης που ήταν διαθέσιμη, στην περίπτωση

της ανεργίας τριβής αλλά ουσιαστικά αυτή ήταν το μόνο στοιχείο που διαφοροποιούσε την ανεργία τριβής από την διαρθρωτική ανεργία.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πολλοί μελετητές ήρθαν σε αντιπαράθεση όσον αφορά την έννοια της ανεργίας ως προς τα αίτια που την στοιχειοθετούν. Εμείς θα σας παραθέσουμε την άποψη του Standing (1982) ο οποίος από μαρτυρίες υπήρξε και ο ίδιος επιφυλακτικός. Εν συντομία αποδίδει τη διαρθρωτική ανεργία στους εξής παράγοντες:

- ↓ Στη μεταβολή της κλαδικής διάρθρωσης της απασχόλησης, η οποία μεταβάλλεται όταν αλλάζει η ζήτηση για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκληθεί ανεργία και ταυτόχρονα έλλειψη ζήτησης για τις ειδικότητες των ανέργων.
- ↓ Στη σταδιακή αύξηση των απαιτήσεων της παραγωγής για εργασιακές δεξιότητες, τάση η οποία εκφράζεται με τη μείωση της συμμετοχής ανειδίκευτων εργατών στην παραγωγική διαδικασία και στη δομή της απασχόλησης και με την αύξηση της συμμετοχής των ειδικευμένων.
- ↓ Στις γεωγραφικές αναντιστοιχίες μεταξύ κενών θέσεων και ανέργων.
- ↓ Στους πληθυσμιακούς – δημογραφικούς παράγοντες που οδηγούν στην αλλαγή της σύνθεσης του εργατικού δυναμικού με την αυξημένη συμμετοχή ομάδων με μικρές ή υποδεέστερες εργασιακές δεξιότητες.
- ↓ Σε θεσμικές ακαμψίες που εκδηλώνονται μέσα από την ακαμψία του κόστους της εργασίας για τις επιχειρήσεις. Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται οι περιορισμοί απολύσεων, το κόστος προσλήψεων, τα επιδόματα ανεργίας, τα βοηθήματα και η θεσμοθέτηση του ελάχιστου μισθού κ.τ.λ.
- ↓ Στην αύξηση του τμήματος των ανέργων που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να εργασθούν και
- ↓ Στη διαδικασία αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου. (Γλυτσός, Ν. (2002)

1.1.4. ΕΠΟΧΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνουν οι Sapsford και Tzannatos (1993) «εποχική ανεργία είναι εκείνη που οφείλεται στο χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας που συμβαίνει σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας συγκεκριμένες εποχές του χρόνου» (Stapsford and Tzannatos, 1993).

Η εποχική διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας και, κατά συνέπεια, της απασχόλησης και της ανεργίας, είναι χαρακτηριστικό κλάδων που επηρεάζονται από την εναλλαγή των εποχών και των καιρικών φαινομένων και επαγγελμάτων προσδεμένων με αυτούς τους κλάδους. Χαρακτηριστικά επαγγέλματα που εμφανίζουν εποχική ανεργία είναι τα τουριστικά επαγγέλματα, οι οικοδόμοι, οι εργάτες γης και στην Ελλάδα, κατά την τελευταία δεκαετία, οι αναπληρωτές καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης και οι δάσκαλοι.

1.1.5. ΑΝΕΡΓΙΑ ΕΛΛΙΠΟΥΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η ανεργία ελλιπούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία έχει στενά συνδεθεί με την κεϋνσιανή θεωρία για τη μακροοικονομική ισορροπία στη βραχυχρόνια περίοδο. Η ελλιπούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία οφείλεται στην ελλιπή συνολική ζήτηση για προϊόντα, ή οποία προκαλεί μειωμένη ζήτηση για εργασία και επομένως ανεργία. Εξαιτίας της ανεργίας το συνολικό εισόδημα από την εργασία είναι μικρότερο με συνέπεια τη μειωμένη καταναλωτική δαπάνη των ιδιωτών. Έτσι, το οικονομικό σύστημα αναπαράγει τις συνθήκες που δημιουργούν την ανεργία χωρίς να υπάρχει ένας εγγενής μηχανισμός που να επαναφέρει το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας και το επίπεδο απασχόλησης στα επίπεδα πλήρους απασχόλησης. Επίσης η ανεργία ελλιπούς ζήτησης είναι μια μορφή ακουσίας ανεργίας. Ο άνεργος παραμένει άνεργος παρά την επιθυμία του να εργαστεί.

1.1.6. Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Ως τεχνολογική ανεργία θεωρείται κάθε ανεργία, η οποία οφείλεται στην άμεση αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από μηχανές. Θα πρέπει όμως να αναφέρουμε ότι οι απόψεις δίστανται όσον αφορά τον ρόλο της τεχνολογίας στην ανεργία. Υπάρχει η ομάδα εκείνη που υποστηρίζει ότι η ανεργία είναι αποτέλεσμα των ραγδαίων τεχνολογικών καινοτομιών που προσφέρει ο αυτοματισμός, η επέκταση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και οι σύγχρονες τηλεπικοινωνίες και υπάρχει και η ομάδα εκείνη που υποστηρίζει ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις διαβλέπουν στην απελευθέρωση του ανθρώπου από τα δεσμά και το βάρος της εργασίας. Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι για το σύνολο των οικονομολόγων η τεχνολογική ανεργία δεν υπάρχει σε μία καθαρή της μορφή. Συνοδεύει πάντοτε άλλες μορφές ανεργίας όπως η κυκλική ανεργία, η διαρθρωτική κ.λ.π (Silber and Weber, 1999, pp.359 – 365.).

1.2. ΑΙΤΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η αναζήτηση των αιτιών ανόδου της ανεργίας έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, αλλά παρόλα αυτά κάποια, κοινά αποδεκτή παραδοχή δεν υπάρχει. Πολλοί υποστηρίζουν πως η άνοδος της οφείλεται στην ανοδική τάση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας. Δηλαδή, το φυσικό ποσοστό είναι εκείνο πέρα από το οποίο κάθε προσπάθεια για μείωση της ανεργίας δύναται να οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού. Ο Paul Krugman (1994) υποστηρίζει πως σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες (skill based technological change), ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων. Ο αντίκτυπος όμως του φαινομένου αυτού είναι διαφορετικός σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Στης ΗΠΑ όπου η αγορά κινείται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε αυξημένη ανισότητα αφού οι εργαζόμενοι των οποίων οι δεξιότητες έχουν απαξιωθεί αναγκάζονται να δεχθούν εργασίες με χαμηλούς μισθούς. Από την άλλη, στην Ευρώπη

όπου τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας είναι περισσότερο γενναιοδώρα, τα ίδια άτομα δεν δέχονται να υποστούν μείωση του μισθού τους και λόγω των προνομίων (welfare benefits) βλέπουν την ανεργία ελκυστική. Ωστόσο, η άποψη αυτή έχει βρει πολλούς επικριτές (Jackman et al. 1997).

1.2.1. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΖΗΤΗΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΥΨΗΛΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Το φαινόμενο αυτό εστιάζεται στην αδυναμία απασχόλησης ατόμων με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό ενώ η απασχόληση των ατόμων με τη βασική μόνο εκπαίδευση είναι μεγαλύτερη. Αυτό το υψηλό ποσοστό ανεργίας των «λευκών κολάρων» έχει χαρακτηριστεί ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ελληνικής αγοράς εργασίας. Ωστόσο, το φαινόμενο αυτό όχι μόνο υφίσταται αλλά φαίνεται να έχει και ανοδική τάση. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην μελέτη «European education production functions» τονίζει ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα (μεταξύ των 18 αναπτυγμένων χωρών που εξέτασε η μελέτη) στην οποία η ανεργία των πτυχιούχων αυξάνεται σε ετήσια βάση (σε ποσοστό 2%). Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και σχετική έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (2003). Ειδικότερα, τονίζει το γεγονός ότι οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας από ότι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα αναμένεται να μείνουν για μεγαλύτερο διάστημα άνεργοι προτού βρουν εργασία. Αναφέρει, επίσης, ότι ο μέσος χρόνος εύρεσης εργασίας αναμένεται να είναι τρειςήμισι χρόνια. (ΕΣΥΕ 2003)

Το φαινόμενο εστιάζεται στα ακόλουθα: Ο πρώτος είναι η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Κατσανέβας 2002). Με άλλα λόγια, η προσφορά πτυχιούχων δεν ανταποκρίνεται στη ζήτηση της αγοράς και ως αποτέλεσμα η ανεργία διαρθρωτικού τύπου αυξάνεται. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΚΕΠΕ, την ευθύνη για την αυξημένη ανεργία των νέων έχει ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα (2003), και την

προετοιμασία των νέων για υπαλλήλους για τον δημόσιο τομέα όπως δασκάλους, υπάλληλους τραπεζών, δημόσιας διοίκησης κτλ. ενώ την ίδια στιγμή ο δημόσιος τομέας συρρικνώνεται. Πιο συγκεκριμένα, όπως σημειώνει το ΚΕΠΕ (2003), ο δημόσιος τομέας προσπαθώντας να μειώσει τους υπαλλήλους του και ειδικότερα αυτούς της δημόσιας διοίκησης, προσλαμβάνει λιγότερους από αυτούς που συνταξιοδοτούνται.. Η μεγάλη αυτή διαφορά προσφοράς και ζήτησης εργαζομένων για το δημόσιο τομέα μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι τα άτομα προτιμούν το δημόσιο για ποικίλους λόγους (Παπαπέτρου 2003). Σύμφωνα με τους Demekas και Kontolemis (1996), η διόγκωση του δημόσιου τομέα κατά τη δεκαετία του '80 αύξησε τις προσδοκίες των ατόμων όσον αφορά τους μισθούς (αφού οι μισθοί ήταν υψηλότεροι στο δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό) το οποίο οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας. Το αποτέλεσμα των προαναφερθέντων είναι ότι κάθε έτος οι αιτήσεις για τον δημόσιο τομέα υπερτερούν αριθμητικώς τις διαθέσιμες θέσεις.

Η ακαμψία του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας έχει συμβάλει στην ανάπτυξη της ανεργίας. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επιμένει συστηματικά στο να μην λαμβάνει υπόψιν της τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και συνεχίζει να παράγει άνεργους πτυχιούχους και όχι ανθρώπους με πτυχία σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (European Commission, 2003, OECD 1997).

1.2.2. ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΥΣΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο δεύτερος λόγος είναι η επίμονη τάση των Ελλήνων για την απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Ψαχαρόπουλος (2003), η Ελλάδα έχει ίσως το υψηλότερο ποσοστό ανά πληθυσμό στο κόσμο μαθητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό, ενώ υποστηρίζεται πως προέρχεται από μια μη ρεαλιστική προσδοκία για πολύ υψηλές αποδόσεις της εκπαίδευσης (returns to education) οι οποίες λόγω της αυξανόμενης προσφοράς των πτυχιούχων

τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν μειωθεί. Ο Ψαχαρόπουλος (2003), υποστηρίζει ότι το πρόβλημα δεν είναι μόνο η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά το γεγονός ότι η εκπαίδευση είναι δωρεάν και επομένως οι νέοι άνθρωποι έχοντας ως δεδομένο το χαμηλό κόστος, επιλέγουν τις σπουδές τους σύμφωνα με την κοινωνική θέση που θα αποκτήσουν μετέπειτα και όχι σύμφωνα με τις προοπτικές απασχόλησης. Έτσι, τα άτομα θα αποφασίσουν να σπουδάζουν νομική ή ιατρική καθώς τέτοιου είδους σπουδές εκτός του ότι είναι δωρεάν θεωρούνται ότι έχουν κύρος. Στο φαινόμενο αυτό συνεισφέρει και το γεγονός ότι οι προσδοκίες για το μελλοντικό εισόδημα είναι υψηλές. Όπως συνεχίζει, αυτό θα συμβεί ακόμα και αν αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο να μείνουν άνεργοι μετά την αποφοίτησή τους ή αν πρέπει να πάνε στο εξωτερικό προκειμένου να σπουδάσουν ακόμα και αν το κόστος σπουδών θα είναι μεγάλο. Η κατάσταση που περιγράφηκε αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό της επίμονης τάσης των φοιτητών και των οικογενειών τους για περαιτέρω εκπαίδευση

1.2.3. ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.

Ο ρόλος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στη διατήρηση των υψηλών ποσοστών ανεργίας δεν παρέχει επαρκή ταίριασμα (matching process) μεταξύ των διαθέσιμων ελεύθερων θέσεων και αυτών που αναζητούν εργασία, και δεν παρέχει καλοσχεδιασμένα προγράμματα εκπαίδευσης για τους άνεργους. Επιπρόσθετα, οι δαπάνες είναι σχετικά χαμηλές σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ο οργανισμός που ευθύνεται για το συνταίριασμα των ελεύθερων θέσεων και αυτών που αναζητούν εργασία είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Παρόλα αυτά, η αποδοτικότητα του είναι σχετικά περιορισμένη και συνεπώς ένα επαρκές συνταίριασμα δεν μπορεί να γίνει ενώ αύξηση σημειώνεται στην «ανεργία τριβής». Μια παλαιότερη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1996) υποστηρίζει ότι ο ρόλος των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στην Ελλάδα είναι πολύ περιορισμένος και στην πραγματικότητα έχει μειωθεί σημαντικά σχετικά με την δεκαετία του 1980. Μια πιο πρόσφατη μελέτη που

διεξήχθη κατά την περίοδο 1999-2001 από το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2001) για το Ευρωπαϊκό διεθνές πρόγραμμα ΤΣΕΡ αποκαλύπτει ότι μόνο ένα 6% από τους νέους ανέργους και ένα 14.4% από το συνολικό αριθμό ανέργων βρίσκει εργασία χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ. Ο λόγος για αυτό είναι διττός: από τη μια πλευρά τα άτομα σπανίως αναζητούν εργασία μέσω των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ (Σαμπεθαϊ, 2000) καθώς στηρίζονται κυρίως σε ανεπίσημα κανάλια πληροφόρησης ενώ ψάχνουν για εργασία, μέσω προσωπικών γνωριμιών (στην ίδια μελέτη 49,3% βρήκε εργασία μέσω από προσωπικές γνωριμίες όπως οικογένεια και φίλοι ενώ το 73% των νέων ανέργων αναφέρουν ότι απευθύνονται στις γνωριμίες τους ως τρόπο αναζήτησης εργασίας) ενώ από την άλλη πλευρά οι υπηρεσίες του ΟΑΕΔ φαίνονται να μην είναι αξιόπιστες. Όσον αφορά στο τελευταίο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003) υποστηρίζει ότι αυτό οφείλεται στην έλλειψη επαρκούς προσωπικού προκειμένου να παρέχονται ποιοτικές υπηρεσίες σε αυτούς που αναζητούν εργασία. Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι οι υπηρεσίες απασχόλησης δεν είναι πλέον μονοπώλιο για το δημόσιο τομέα μπορεί να έχει έναν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν, κάτι που σύμφωνα με μια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει συμβεί σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Πέρα από αυτά, οι δαπάνες της Ελλάδας σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης είναι αρκετά χαμηλότερες συγκριτικά με άλλες χώρες. Ειδικότερα, ο ΟΟΣΑ (2003) κατατάσσει την Ελλάδα στην τελευταία θέση όσον αφορά στις δαπάνες των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Παρόλα αυτά, τα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους ανέργους δεν καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, η αποτελεσματικότητά τους δεν καταγράφεται ενώ ο σχεδιασμός τους ακολουθεί προσεγγίσεις από την πλευρά της προσφοράς (supply side) και όχι στην ζήτηση (demand side) (ΙΝΕ ΓΣΕΕ 2001). Σύμφωνα με το ΙΝΕ ΓΣΕΕ, μόνο το 9,2% των ανέργων που απευθύνονται σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΟΑΕΔ βρήκαν εργασία.

1.2.4. ΥΨΗΛΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΦΑΝΕΣ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.

Σύμφωνα με τους Layard, et al (1991) το φαινόμενο αυτό δυσκολεύει κυρίως τους νέους να βρουν εργασία (Layard, Nickell and Jackman 1991). Με άλλα λόγια, οι εργαζόμενοι έχουν υψηλότερη νομική προστασία και έτσι οι νεοεισερχόμενοι αναγκάζονται να μείνουν περισσότερο χρόνος άνεργοι προτού βρουν εργασία (Layard, Nickell and Jackman 1991). Αυτό φαίνεται να συμβαίνει έντονα στην Ελλάδα καθώς η νομική προστασία των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα υψηλή. Συγκεκριμένα, η απόλυση προσωπικού είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη ενώ οι νέες προσλήψεις έχουν σχετικά μεγάλο κόστος (ΚΕΠΕ 2003). Σύμφωνα με τους Van de Velden and Wolbers (2001), συγκρίνοντας τον βαθμό προστασίας των εργαζομένων μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών κατατάσσουν την Ελλάδα στην δεύτερη θέση μετά την Πορτογαλία. Επίσης, οι προοπτικές απασχόλησης των νέων, επηρεάζονται από το συνδυασμό του υψηλού μη μισθολογικού κόστους και το χαμηλό επίπεδο του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα με αποτέλεσμα να παρατηρείται ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό ανεργίας στις νεαρές ηλικίες (Σαμπεθαΐ, 2000). Παρόλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EU ad hoc Labor Market Survey 2000) υποστηρίζει πως το επίπεδο του υψηλού μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους δεν φαίνεται να έχει ένα αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση.

1.2.5. ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ένας άλλος παράγοντας ανεργίας είναι ότι η Ελληνική αγορά εργασίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ανελαστική, αν και κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών υπάρχουν ισχυρές πιέσεις για πιο ελαστικές πρακτικές. Παρόλα' αυτά, η αυστηρή ρύθμιση των πλαισίων της αγοράς εργασίας έχει εμποδίσει την γρήγορη αύξηση της απασχόλησης σε σύγκριση με λιγότερο ρυθμισμένες χώρες. (Crouch et al. 1999). Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Απασχόλησης (2003), η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό μερικής απασχόλησης (4% το 2001) στην Ευρώπη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι σε οργανισμούς θεωρούν την μερική απασχόληση

ως κατώτερη μορφή απασχόλησης και πιστεύουν ότι η διάδοση της στην Ελλάδα είναι αβέβαιη εξαιτίας του χαμηλού εισοδήματος που αποφέρει. Πέρα από αυτά, η ίδια μελέτη υποστηρίζει ότι το ποσοστό των Ελλήνων υπαλλήλων που παραμένει στην ίδια επιχείρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη (Παρατηρητήριο Απασχόλησης, 2003). Ωστόσο, στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μια στροφή των επιχειρήσεων προς πιο ελαστικές εργασιακές μεθόδους (Kufidou and Michail, 1999). Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη από το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (2003) υποστηρίζει ότι κατά την διάρκεια του 2003, το 55% όλων εκείνων των προσλήψεων που έγιναν από επιχειρήσεις αφορούσαν ελαστικές μορφές απασχόλησης. Στην ίδια έρευνα συμπεραίνεται ότι το 86% του συνόλου των υπαλλήλων έχουν μόνιμη απασχόληση ενώ το 15,5 % δουλεύουν σε προσωρινή εργασία, το ποσοστό μερικής απασχόλησης είναι 4,7%, το οποίο αποτελεί το 2,9% σε μόνιμη και 1,8% σε προσωρινή απασχόληση ενώ μέθοδοι όπως η τηλεργασία ή ο δανεισμός εργαζομένων δεν είναι ακόμα δημοφιλή (1,1% and 0,3% αντίστοιχα). Όσον αφορά στον δημόσιο τομέα, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η πρώτη πρόσληψη υπαλλήλων μερικής απασχόλησης έγινε στις αρχές του 2004. Παρόμοια αποτελέσματα για τα προαναφερθέντα έχουν επίσης επιβεβαιωθεί από έρευνα που έκανε η ΕΣΥΕ (2003), παρατηρείται μια σαφής τάση για πιο ελαστικές πρακτικές ενώ ο βαθμός της ανελαστικότητας της ελληνικής αγοράς εργασίας όπως υποστηρίζει ο Σαμπεθάι συνήθως υπερεκτιμείται (2000).

1.2.6. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ένας άλλος παράγοντας μεταβολής του ποσοστού ανεργίας στον πρωτογενή τομέα κυρίως είναι οι μετανάστες.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον πρωτογενή τομέα ως ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελληνική αγορά εργασίας, εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν ότι ο αντίκτυπός τους στην αγορά εργασία είναι μάλλον θετικός. Ο Κασσίμης et al (2002) υποστηρίζουν ότι στις αγροτικές περιοχές, οι

μετανάστες όχι μόνο δεν προκαλούν προβλήματα αλλά αντιθέτως παρέχουν σημαντικές λύσεις στις τοπικές οικονομίες. Ειδικότερα, οι μετανάστες προσέφεραν μια ανέλπιστα λύση στη χρόνια έλλειψη εργατικού δυναμικού που αποτελούσε μια πιεστική, διαρθρωτική κυρίως ανάγκη πρωτίστως στις περιοχές με αναπτυγμένη τη γεωργία. Η άφθονη προσφορά εργασίας κάλυψε ένα μεγάλο κενό σε εργατικό δυναμικό αφού οι ντόπιοι δεν επιθυμούν να εργάζονται στα χωράφια. Επομένως, οι Έλληνες ασχολούνται λιγότερο με χειρωνακτικές εργασίες και εξασφαλίζουν περισσότερο χρόνο για την επίβλεψη και την εμπορία των προϊόντων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλοί αγρότες και ζωοτρόφοι να υποστηρίζουν ότι αν δεν ήταν οι μετανάστες δεν θα μπορούσαν να διατηρήσουν τις επιχειρήσεις τους, κάτι το οποίο τονίζει τη θετική συνεισφορά του ξένου εργατικού δυναμικού στην τοπική οικονομία συνολικά.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εργασίας (2003) η μετανάστευση καλύπτει τις ανάγκες της αγοράς εργασίας για φτηνά εργατικά χέρια ενώ η ζήτηση της θεωρείται συνεχής. Επίσης σύμφωνα με τους Lianos et al. (1996) οι μετανάστες λαμβάνουν κατά κανόνα χαμηλότερους μισθούς από τους Έλληνες εργαζομένους και επομένως το κατά πόσο οι μετανάστες έχουν πάρει τις θέσεις των Ελλήνων εργαζομένων είναι αμφισβητήσιμο.

1.3. ΠΩΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τελειώνοντας αυτό το κεφάλαιο θα θέλαμε να εξάγουμε ένα γενικότερο συμπέρασμα, απόσταγμα των παραπάνω. Η ανεργία από χώρα σε χώρα και από χρόνο σε χρόνο έχει την δικιά της ιδιαίτερη μορφολογία. Συνεπώς γίνεται αυτονόητο ότι κάθε φορά χρειάζεται έναν πρωτότυπο συνδυασμό πολιτικών για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Όσον αφορά την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα αλλά και τις προσπάθειες αυτές που γίνονται, από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, για την αντιμετώπιση της σε κάθε περιφέρεια θα ασχοληθούμε εκτενέστερα στα επόμενα κεφάλαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο σημείο αυτό θα ασχοληθούμε με το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 έως τις μέρες μας. Η δεκαετία του 1990 κατέδειξε ένα ποσοστό αύξησης εργατικού δυναμικού (ηλικίας 15 ετών και άνω) κατά περίπου 13%, η οποία υπερέβη το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας την ίδια περίοδο (περίπου 7% για την περίοδο 1997-98). Το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε αύξηση καθ' όλη την προηγούμενη δεκαετία ενώ έδειξε να σταθεροποιείται τα τελευταία χρόνια σε επίπεδο άνω του 10 (Σακέλλης, 2001).

Η αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά 516.000 κατά την περίοδο 1991-98 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας. Όπως δείχνουν τα στοιχεία η αύξηση του γυναικείου εργατικού δυναμικού κατά την εν λόγω περίοδο υπερέβη την αύξηση του συνόλου κατά περισσότερο από 11 ποσοστιαίες μονάδες (Δεμαθάς κ.α., 1991).

Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό του ενεργά οικονομικά πληθυσμού βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (κάτω από 50% για πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας 15 ετών και άνω) αν και παρουσίασε αύξηση κατά μία ποσοστιαία μονάδα κατά το διάστημα 1991-98. Η αύξηση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών κατά 3,6 ποσοστιαίες μονάδες δεδομένου ότι το αντίστοιχο των ανδρών παρουσίασε πτώση κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα (Δεμαθάς κ.α., 1991). Από τα 516.000 άτομα που εντάχθηκαν στην αγορά εργασίας κατά την εν λόγω περίοδο, 339.000 εισήλθαν ως 'απασχολούμενοι' και περίπου 177.000 ως 'άνεργοι' προκαλώντας ελαφρά πτώση στο ποσοστό απασχόλησης (το οποίο υπολογίζεται στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας) και αύξηση του ποσοστού ανεργίας κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες (Δεδουσόπουλος, 2000).

Το ανδρικό εργατικό δυναμικό αυξήθηκε, όμως ένα σημαντικό μέρος αυτής της αύξησης αντιστοιχεί σε ανέργους. Επίσης, ένα αξιόλογο ποσοστό από τις

εντασσόμενες στο εργατικό δυναμικό γυναίκες φαίνεται ότι τροφοδοτεί την ανεργία, αφού όπως δείχνουν τα στοιχεία, οι 109.000 από τις 347.000 που αποτελούσαν την αύξηση του γυναικείου εργατικού δυναμικού αντιστοιχούν στις άνεργες γυναίκες (Κοτζαμάνης, 1990).

Σοβαρές επίσης μεταβολές κατά την περίοδο 1991-98 αφορούν τους μακροχρόνια άνεργους. Σε απόλυτους αριθμούς η ανεργία μακράς διάρκειας εμφανίζει αύξηση κατά 121.000 άτομα και η μεγάλη πλειοψηφία είναι γυναίκες (περίπου 81.000). Η εξέλιξη αυτή ανέβασε το ποσοστό ανεργίας μακράς διάρκειας κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες και έφτασε έτσι στο ποσοστό του 57,1% στο σύνολο των ανέργων (Δεδουσόπουλος, 2000). Επισημαίνεται και εδώ η δυσμενής θέση του γυναικείου εργατικού δυναμικού που φέρει δυσανάλογα το βάρος της ανεργίας μακράς διάρκειας (το ποσοστό ανεργίας μακράς διάρκειας για τους άνδρες εκτιμήθηκε για το 1998 στο ύψος του περίπου 48 ενώ για τις γυναίκες στο ύψος του 63%) (Δεδουσόπουλος, 2000).

Φαίνεται επίσης ότι το υψηλό ποσοστό ανεργίας που αντιστοιχεί στο γυναικείο εργατικό δυναμικό λειτουργεί ως παράγοντας που εμποδίζει την ενεργή αναζήτηση εργασίας. Αν συνυπολογίσουμε τον τρόπο οργάνωσης της ελληνικής οικογένειας, αυτά τα δύο αποτελούν τους βασικούς άξονες ερμηνείας γιατί ένα μεγάλο μέρος εντάσσεται στην κατηγορία 'μη εργατικό δυναμικό' (Τσουκαλάς, 1986).

Η 'οικογένεια' ως συλλογική μονάδα δεν αναλαμβάνει μόνο τη διατροφή πρόσθετων μη ενεργών, αλλά δραστηριοποιήσιμων ατόμων, αλλά αποκτά ταυτόχρονα μια πρόσθετη διαθέσιμη εργασιακή δύναμη, όχι μόνον εν ενεργεία, αλλά και εν δυνάμει, η οποία είναι δυνατόν να είναι άμεσα, αλλά κυρίως έμμεσα εισοδηματοφόρα. Είναι λογικό να δεχτούμε ότι οι ίδιες εκείνες ιδεολογικές και ηθικές καταβολές που επιτάσσουν ή υποθάλλουν την αποδοχή της διατροφής των ανέργων θα πρέπει να οδηγούν προς την κατεύθυνση της εσωτερίκευσης των οικογενειακών πόρων ως μέσο συλλογικής χρήσεως μακροπρόθεσμου οικογενειακού εισοδήματος, αλλά επίσης και να διευκολύνουν την αδιαφοροποίητη χρησιμοποίηση του οικογενειακού εργασιακού δυναμικού στο πλαίσιο συλλογικά

προγραμματιζόμενων στόχων, εισοδηματοφόρων, 'εξοικονομητικών ή 'άλλων'. (Τσουκαλάς, 1986)

Είναι γεγονός ότι το μη εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα είναι εξίσου αξιόλογη κατηγορία ως το φερόμενο ως εργατικό δυναμικό. Το 1998, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού εντάχτηκαν στην κατηγορία αυτήν πάνω από 4.200.000 άτομα, στην πλειοψηφία τους (2.760.000) γυναίκες (Σακέλλης, 2001). Πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι ανάμεσα στο 1991 και το 1998 το ανδρικό μη εργατικό δυναμικό σημείωσε ελαφρά αύξηση κατά 1,4%, ενώ το αντίστοιχο του γυναικείου μη εργατικού δυναμικού μείωση κατά 2,7% (Σακέλλης, 2001).

Αξιόλογες, όμως, παρατηρήσεις μπορεί να κάνει κανείς με την επισκόπηση των στοιχείων που αφορούν τους νέους ηλικίας 20-29. Όπως και στην Ευρώπη, έτσι και στην Ελλάδα, οι εμπειρικές ενδείξεις συνηγορούν με την άποψη ότι οι νέοι επωμίζονται δυσανάλογα το βάρος της μη απασχόλησης και της ανεργίας. Αυτό κυρίως οφείλεται στην προστασία που παρέχεται είτε από το κράτος είτε από τις οργανώσεις των εργαζομένων στις ήδη κατειλημμένες από τους 'εντός' θέσεις.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι το ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού της ηλικιακής αυτής κατηγορίας φτάνει το 72,4% το 1998 και βρίσκεται σημαντικά πιο ψηλά από το από το αντίστοιχο της κατηγορίας 15 και άνω (Σακέλλης, 2001). Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού αφορά και τους άνδρες (82,1%) και τις γυναίκες (63,1%). Τα υψηλά, όμως, ποσοστά συμμετοχής συνοδεύονται από εξίσου υψηλά ποσοστά ανεργίας: 21,3% για το σύνολο των νέων, 14,9% για τους νέους άνδρες, 29,1% για τις γυναίκες (Σακέλλης, 2001).

2.1. ΠΩΣ ΜΕΤΡΑΤΕ Η ΑΝΕΡΓΙΑ

Το απόθεμα των ανέργων συνίσταται στα άτομα που αν και είναι ικανά και επιθυμούν να εργαστούν με τους μισθούς που επικρατούν στην αγορά, δεν

έχουν απασχόληση. Οι άνεργοι διαφέρουν από τους άεργους ή τους εκτός αγοράς εργασίας στο ότι οι πρώτοι αναζητούν ενεργά να βρουν απασχόληση, ενώ οι εκτός αγοράς εργασίας είτε δεν έχουν ψάξει ποτέ είτε έχουν παραιτηθεί από το ψάξιμο.

Το ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται ως εξής (Πετρινώτης, 1989):

$$u = U / L$$

όπου U = ο αριθμός των ανέργων και L = το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι μεταβολές στο ποσοστό της ανεργίας μπορεί να έχουν διαφορετικές πηγές (Πετρινώτης, 1989): 1) μπορεί ο αριθμός των ανέργων να παραμένει σταθερός, αλλά να έχει αυξηθεί η διάρκεια της ανεργίας με παρατηρούμενο αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε ετήσια βάση ή αντιθέτως να έχει μικρύνει η διάρκεια της ανεργίας με αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού ανεργίας, 2) μπορεί ο αριθμός των ανέργων να είναι αυξημένος εξαιτίας αύξησης του αριθμού απολύσεων ή 3) μείωσης των προσλήψεων ή ακόμη 4) αύξησης του αριθμού των νέων ή επανεισερχόμενων στην αγορά εργασίας.

Παρόλο που ο παραπάνω τύπος φαίνεται απλός, η μέτρηση της ανεργίας συναντά αρκετά προβλήματα. Βασικό πρόβλημα είναι η αξιοπιστία των στοιχείων, η οποία επηρεάζεται από τους ορισμούς των μεγεθών και από τη μέθοδο συλλογής των στοιχείων. Στην Ελλάδα, δύο είναι οι βασικές πηγές στοιχείων για την ανεργία στο σύνολο της χώρας: ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (ΕΣΥΕ).

Ο ΟΑΕΔ συλλέγει στοιχεία για τους εγγεγραμμένους στα γραφεία του ανέργους από το 1957 (www.oaed.gr). Οι αντιρρήσεις για τα στοιχεία που δημοσιεύει ο ΟΑΕΔ πηγάζουν από το γεγονός ότι συνήθως αυτά υποεκτιμούν τον απόλυτο αριθμό των ανέργων, πολλοί από τους οποίους δεν συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να λάβουν επίδομα

ανεργίας ούτε προσδοκούν να βρουν δουλειά μέσω των γραφείων του ΟΑΕΔ και επομένως δεν έχουν λόγο να προσφύγουν σε αυτά. Ωστόσο, επειδή οι καταστάσεις του ΟΑΕΔ καταρτίζονται για μεγάλο χρονικό διάστημα μπορούν να δείξουν τις μακροχρόνιες τάσεις του ποσοστού ανεργίας και να χρησιμεύσουν ως συμπληρωματικά στοιχεία.

Η ΕΣΥΕ δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία για την ανεργία στις ετήσιες "Έρευνες Απασχόλησης" που εκδίδονται από το 1974. Οι σειρές αυτές κάλυπταν δειγματοληπτικά μέχρι και το 1980, αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας. Από το 1981 και μετά, οι έρευνες επεκτάθηκαν και στις αγροτικές περιοχές και συλλέχθηκαν περισσότερο λεπτομερείς πληροφορίες για το εργατικό δυναμικό στα πλαίσια των προδιαγραφών του Στατιστικού Γραφείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι έρευνες της ΕΣΥΕ καλύπτουν δειγματοληπτικά με ποσοστό δειγματοληψίας 1,5%, τα μέλη των νοικοκυριών με εξαίρεση τα μέλη των συλλογικών συμβιώσεων, των νοικοκυριών του προσωπικού πρεσβειών και ξένων αποστολών και των νοικοκυριών των στρατιωτικών (ΕΣΥΕ, 2001).

Τα στοιχεία από τις έρευνες της ΕΣΥΕ αποτελούν τη βασική πηγή πληροφοριών για την ανεργία διότι παρέχουν την ευρύτερη στατιστική κάλυψη του ελληνικού χώρου και συγκεντρώθηκαν βάσει των ίδιων περίπου ορισμών και μεθοδολογικών αρχών καθόλο το διάστημα που διενεργήθηκαν οι έρευνες, δηλαδή από το 1974 μέχρι σήμερα.

Η μέτρηση της ανεργίας και κυρίως των δύο βασικών μεγεθών, του απόλυτου αριθμού των ανέργων και του ποσοστού της ανεργίας, αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα εννοιολογικά και στατιστικά. Αρχικά, η έννοια του άνεργου που χρησιμοποιεί ο ΟΑΕΔ διαφέρει από αυτόν της Στατιστικής Υπηρεσίας. Κατά τον ΟΑΕΔ, άνεργοι είναι «τα πρόσωπα ηλικίας 15 ετών και πάνω, ικανά για εργασία, εγγεγραμμένα στα Γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, επιδοτούμενα και μη επιδοτούμενα και διαθέσιμα προς άμεση ανάληψη εργασίας» (Χατζηπαναγιώτου, 2002). Ο ορισμός αυτός, ως προς το βασικό του σημείο, δηλαδή ότι υπάρχει υποχρέωση εγγραφής στα Γραφεία Εύρεσης Εργασίας, ισχύει για όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τουλάχιστον όσον

αφορά την έννοια της ανεργίας που δίνει το Στατιστικό Γραφείο της ΕΟΚ (γνωστό ως Eurostat).

Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η παροχή επιδόματος ανεργίας είναι γενικευμένη, έτσι ώστε η καταγραφή των εγγεγραμμένων ανέργων να απεικονίζει με μεγάλη πιστότητα την πραγματική κατάσταση της ανεργίας. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν ισχύει για την Ελλάδα, καθώς στον ΟΑΕΔ εγγράφονται: α) εκείνοι οι άνεργοι που έχουν συμπληρώσει ορισμένες προϋποθέσεις και δικαιούνται επιδόματος ανεργίας ή 2) τα άτομα που έχουν βάσιμες ελπίδες ότι θα βρουν δουλειά μέσω των γραφείων του Οργανισμού.

Ως προς την πρώτη ομάδα, οι προϋποθέσεις για τη λήψη επιδόματος είναι αρκετά αυστηρές, κατάσταση που ίσως εξηγείται από το γεγονός ότι ο Οργανισμός έχει περιορισμένους πόρους. Συγκεκριμένα, ο άνεργος οφείλει να έχει συμπληρώσει έναν ελάχιστο αριθμό ημερομισθίων μέσα στο προηγούμενο έτος για να γίνει δεκτή η αίτησή του για επίδομα ανεργίας. Είναι ευνόητο ότι ένας αστάθμητος αριθμός ατόμων και εξ ορισμού όλοι οι 'νέοι' άνεργοι (δηλαδή αυτοί που για πρώτη φορά ζητούν εργασία) δεν πληρούν αυτή την προϋπόθεση. Από τους εγγεγραμμένους άνεργους του Οργανισμού μόνο ένα ποσοστό λαμβάνει επίδομα ανεργίας.

Από την άλλη πλευρά, η ΕΣΥΕ θεωρεί ανέργους «τα άτομα ηλικίας 14 ετών και πάνω που δεν εργάστηκαν κατά την εβδομάδα αναφοράς, ούτε είχαν μια εργασία (από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω άδειας, ασθένειας, κλπ) και τα οποία ζητούσαν εργασία ως μισθωτοί ή για να αρχίσουν δική τους δουλειά και αν την έβρισκαν μπορούσαν να την αναλάβουν αμέσως και τέλος είχαν κάνει συγκεκριμένες ενέργειες να βρουν δουλειά» (ΕΣΥΕ, 1997). Ο ορισμός της ΕΣΥΕ είναι ευρύτερος κυρίως γιατί δεν περιορίζεται να καταγράψει τους εγγεγραμμένους ανέργους και γιατί περιλαμβάνει άτομα από 14 ετών και πάνω, ενώ ο ΟΑΕΔ αυτούς που είναι από 15 ετών και πάνω.

Ακόμη όμως κι αυτός ο πιο περιεκτικός ορισμός της ΕΣΥΕ αποκλείει από τους ανέργους έναν απροσδιόριστο αριθμό ατόμων. Πρώτα από όλα δεν περιλαμβάνει τους λεγόμενους 'αποθαρρυσμένους εργαζομένους', δηλαδή τα

άτομα εκείνα, τα οποία μετά από μεγάλη διάρκεια ανεργία έχουν αποθαρρυνθεί και έχουν σταματήσει τις ενέργειες για εξεύρεση δουλειάς. Τα άτομα αυτά καταγράφονται στο 'μη εργατικό δυναμικό'.

Εκτός από την παράλειψη των 'αποθαρρυσμένων εργαζομένων', οι ορισμοί σε χρήση, όχι μόνο στις ελληνικές στατιστικές υπηρεσίες, αλλά και αλλού πάσχουν εννοιολογικά και από άλλες απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, η κριτική επικεντρώνεται στο ότι η κοινωνική διάσταση του φαινομένου απασχόληση – ανεργία δεν αντικατοπτρίζεται στους τρέχοντες ορισμούς (Shiskin & Stein, 1985). Για παράδειγμα, υποστηρίζεται ότι «οι ποιοτικές διαστάσεις των εμπειριών των ατόμων στην αγορά εργασίας» δεν εκφράζονται στους επίσημους ορισμούς (Adams, 1991). Ένα άτομο, το οποίο εργάζεται π.χ. το ελάχιστο όριο των ωρών που είναι απαραίτητο για να συμπεριληφθεί τους απασχολούμενους (συνήθως 14-16 ώρες εβδομαδιαίως, αλλά στην Ελλάδα 1 ώρα και πάνω), υφίσταται μεγαλύτερη ανέχεια από έναν άνεργο ο οποίος όμως επιδοτείται.

Παρόμοιο πρόβλημα μπορεί να αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά με έναν μόνο εργαζόμενο (π.χ. διαζευγμένες γυναίκες με επιμέλεια των παιδιών τους) ή νοικοκυριά των οποίων ο κύριος μισθωτός (συνήθως ο σύζυγος) είναι άνεργος και τα οποία βασίζονται στον μισθό του άλλου μέλους (π.χ. της συζύγου η οποία αναγκάστηκε να ζητήσει μερική απασχόληση ή εργάζεται με πλήρες ωράριο, αλλά σε κάποια χαμηλόμισθη θέση). Άλλη διάσταση του θέματος 'εμπειρίες στην αγορά εργασίας' είναι και το πρόβλημα των ετεροαπασχολούμενων, δηλαδή ατόμων που δεν βρίσκουν απασχόληση της ειδικότητάς τους και αναγκάζονται να εργαστούν σε άσχετες εργασίες.

Οι αλλαγές που έχουν επέλθει μεταπολεμικά στη διάρθρωση του εργατικού δυναμικού (άνοδος της συμμετοχής των γυναικών, γρηγορότερη αποχώρηση των ηλικιωμένων εργαζομένων) και στη διάρθρωση της αγοράς εργασίας (κατάτμησή της σε δύο ή παραπάνω αγορές όπου ισχύουν διαφορετικές αμοιβές και συνθήκες εργασίας) έχουν διαφοροποιήσει και την παραδοσιακή αντίληψη, η οποία συνδέει την απασχόληση με την ευημερία και την ανεργία με την φτώχεια.

Στην ουσία του, το πρόβλημα πηγάζει από το γεγονός ότι ο χρησιμοποιούμενος ορισμός είναι εμπειρικός, δηλαδή κατατάσσει τα άτομα στην μία κατηγορία ή στην άλλη ανάλογα με ορισμένα αυθαίρετα κριτήρια συμπεριφοράς τους: συμμετοχή ή μη στην απασχόληση όπως την ορίζουν οι στατιστικές υπηρεσίες, ανεξάρτητα από την ουσιαστική οικονομική κατάσταση των ατόμων, η οποία απορρέει από τη 'συμμετοχή' ή τη 'μη συμμετοχή' τους στην απασχόληση.

Η αντίδραση σε αυτή την κριτική των εννοιών της απασχόλησης και της ανεργίας συνοψίζεται στην άποψη ότι οι έννοιες αυτές δεν αποτελούν, ούτε πρέπει να αποτελούν δείκτες της κοινωνικής ευημερίας, αλλά της σύνδεσης του πληθυσμού με την απασχόληση. Βέβαια, οι υποστηρικτές αυτής της άποψης δέχονται ότι θα ήταν χρήσιμο οι στατιστικές υπηρεσίες να συγκεντρώνουν περισσότερες πληροφορίες για τη διάρκεια της ανεργίας, την οικογενειακή κατάσταση και το εισόδημα των ανέργων ώστε οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς να έχουν μια πληρέστερη εικόνα για την οικονομική κατάσταση των ανέργων.

Φυσικά, οι κρατικοί φορείς δεν θα μείνουν ουδέτεροι μπροστά σε αυτή την πληροφόρηση, η οποία δεν μπορεί παρά να επηρεάσει τελικά και την κρατική πολιτική και τις δαπάνες για τους απασχολούμενους και άνεργους φτωχούς. Η πολιτική διάσταση του στατιστικού προβλήματος των εννοιών 'απασχόληση', 'ανεργία' έγκειται στην παρότρυνση προς το κράτος να αναλάβει πρωτοβουλίες για ενίσχυση της διανεμητικής λειτουργίας του και στην αντίστοιχη αμφισβήτηση της ηθικής της διανεμητικής λειτουργίας της αγοράς εργασίας.

Εκτός από το γεγονός ότι οι ορισμοί αγνοούν τους αποθαρρυσμένους άνεργους, το επίσημο ποσοστό ανεργίας δεν υπολογίζει ως άνεργους προσωπικό που υποαπασχολείται, αλλά που οι επιχειρήσεις δεν απολύουν. Ο αποθησαυρισμός του εργατικού δυναμικού (labour hoarding) (Πετρινωίτης, 1989) εκ μέρους μερικών επιχειρήσεων εκδηλώνεται είτε γιατί ο νόμος απαγορεύει απολύσεις πάνω από ένα όριο, είτε γιατί το κόστος της απόλυσης είναι μεγάλο (υποχρέωση πληρωμής αποζημίωσης στους απολυόμενους με

πολλά έτη προϋπηρεσίας) είτε τέλος γιατί οι επιχειρήσεις αναμένουν να λειτουργήσουν σύντομα στο τεχνικά μέγιστο των δυνατοτήτων τους και το προσωπικό θα χρειαστεί. Αυτό το τελευταίο συνδέεται με την αντίληψη ότι η εργασία τείνει να γίνει υπό ορισμένες συνθήκες (ιδίως όταν η επιχείρηση έχει επενδύσει σε μετεκπαίδευση των υπαλλήλων της) ημισταθερός και όχι μεταβλητός συντελεστής παραγωγής (Πετρινώτης, 1989).

Από την άλλη πλευρά, έχει διαπιστωθεί η άποψη ότι το ποσοστό ανεργίας περικλείει κι έναν αριθμό εθελοντικά ανέργων. Οι τελευταίοι εκμεταλλεύονται τους σχετικά ελαστικούς όρους για τη λήψη επιδόματος ανεργίας ορισμένων – δυτικοευρωπαϊκών κυρίως- χωρών για να εγγραφούν στους καταλόγους των ανέργων και να διογκώσουν το ποσοστό ανεργίας. Αυτό το επιχείρημα αφορά κυρίως την επιμήκυνση της διάρκειας της ανεργίας. Το σκεπτικό είναι απλό, καθώς με το εισόδημα ανεργίας, οι άνεργοι μπορούν να επιμηκύνουν τη διαδικασία αναζήτησης δουλειάς διαλέγοντας με πιο απαιτητικά κριτήρια της θέσεις εργασίας. Το κόστος εργασίας της αναζήτησης μικραίνει κατά το ποσό του επιδόματος ανεργίας και συνεπώς η λήψη του μπορεί να μακρύνει την περίοδο αναζήτησης εργασίας (Πετρινώτης, 1989).

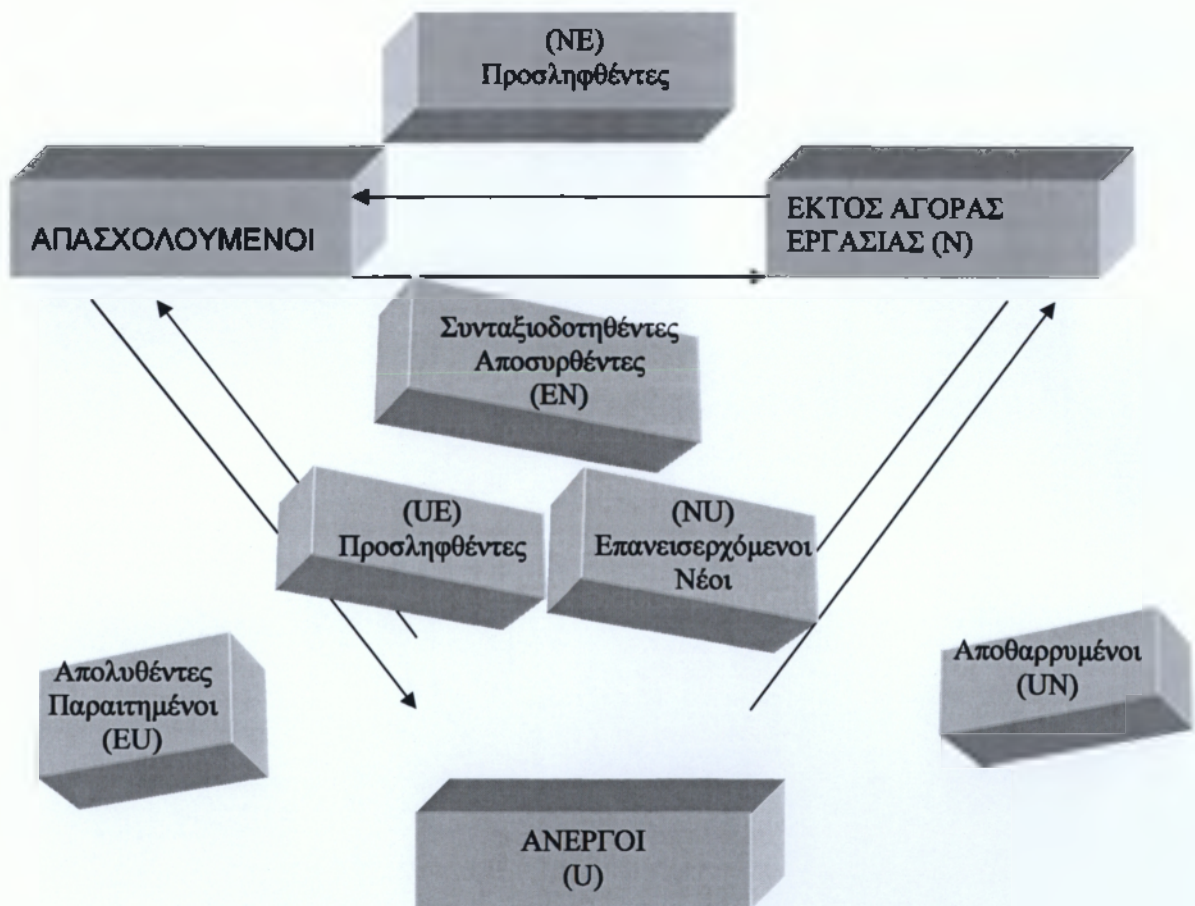
Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδας, η αμφισβήτηση των επίσημων ορισμών της απασχόλησης και της ανεργίας εστιάζεται και σε δύο ακόμη σημεία. Πρώτα από όλα τίθεται το πρόβλημα της επίδρασης των υποχρεωτικώς στρατευμένων νέων στο ποσοστό ανεργίας των νέων. Αν οι στρατευμένοι προστεθούν στον αριθμό των διαθέσιμων για ανάληψη δουλειάς ατόμων αυτό μπορεί να επηρεάσει το ύψος της ανεργίας. Δεύτερον, το μέγεθος των ανέργων όπως εμφανίζεται από τις στατιστικές και του ΟΑΕΔ και της ΕΣΥΕ πάσχει ως δείκτης της ανεργίας γιατί αποκρύπτει μια ιδιομορφία της ελληνικής οικονομίας που είναι ο μεγάλος –σε σχέση με τις δυτικές οικονομίες- αριθμός των αυτοαπασχολούμενων. Είναι πολύ πιθανό, τα άτομα αυτά έστω και αν υποαπασχολούνται σε μεγάλο βαθμό να μη δηλώνουν άνεργοι.

Η έννοια της ανεργίας στην κοινή συνείδηση έχει τη σημασία της απώλειας της μισθωτής εργασίας ή της παραίτησης για αναζήτηση καλύτερης εργασίας. Έτσι, θα ήτα διαφωτιστικό να υπολογίζονταν οι άνεργοι μισθωτοί όχι ως

ποσοστό επί του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, αλλά ως ποσοστό του συνόλου των μισθωτών. Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι στην Ελλάδα, η στατιστική κάλυψη του φαινομένου της ανεργίας είναι ανεπαρκής και ως προς τις ροές (π.χ. πόσοι άνεργοι βρίσκουν δουλειά, πόσοι αποσύρονται αποθαρρυμένοι, πόσοι από τους άνεργους έχουν απολυθεί, πόσοι έχουν παραιτηθεί για αναζήτηση καλύτερης εργασίας κλπ) και ως προς τα χαρακτηριστικά των ανέργων (οικογενειακό εισόδημα, επάγγελμα, κλπ.)

Μια ενδιαφέρουσα διάσταση της έννοιας της ανεργίας αποκαλύπτεται από το διάγραμμα ροών και αποθεμάτων της αγοράς εργασίας (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 2: Ροές και Αποθέματα στην Αγορά Εργασίας

Πηγή: Πετρινώτης, Ξ. (1989): Αγορές Εργασίας, Εκδόσεις Παπαζήση.

Όπως φανερώνεται, λοιπόν, το απόθεμα των ανέργων δεν είναι μια σταθερή, αλλά μια μεταβαλλόμενη ποσότητα. Στην κατανόηση αυτής της αρχής βοηθάει να θεωρήσουμε το απόθεμα των ανέργων ως μια δεξαμενή, η οποία συνεχώς γεμίζει από δύο στόμια και αδειάζει από άλλα δύο. Οι ροές που γεμίζουν τη δεξαμενή είναι οι νέο –και οι επανα- εισερχόμενοι από τον εκτός αγοράς εργασίας πληθυσμό (NU) και οι απολυθέντες και παραιτηθέντες από τους απασχολούμενους (EU). Οι ροές που αδειάζουν τη δεξαμενή είναι οι αποθαρρυσμένοι άνεργοι που αποσύρονται από την αγορά εργασίας και εντάσσονται στον εκτός αγοράς εργασίας πληθυσμό (UN) και οι προσληφθέντες που βρίσκουν δουλειά (UE). Η ανεργία, λοιπόν, είναι μάλλον μια 'κατάσταση' στην οποία μπορούν να περιέλθουν δυνητικά σχεδόν όλα τα εντός αγοράς εργασίας άτομα για κάποιο διάστημα και όχι μια συγκεκριμένη κατηγορία ανθρώπων (Πετρινώτης, 1989).

2.1.1. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην παρούσα ενότητα θα αναφερθούμε στο ανθρώπινο δυναμικό βάση των στατιστικών στοιχείων που υπάρχουν. Τα νούμερα που θα παρουσιάσουμε δείχνουν τον όγκο του προβλήματος.

Ειδικότερα στον πίνακα 1 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο δείκτης της ανεργίας ανά φύλο στις ελληνικές περιφέρειες. Πιο συγκεκριμένα θα παρουσιάσουμε τον δείκτη ανεργίας από το 1990 ως το 1997 μεταξύ ανδρών και γυναικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Περιφέρεια	1990		1991		1992		1993		1994		1995		1996		1997	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Αττικής	5,6	14,2	6,2	16,3	6,8	16,5	8,4	17,8	8,4	17,5	8,4	16,9	8,3	18	8	17
Κ. Μακεδ.	4	10,7	4	9,9	4,7	11,9	5,9	15,1	6,3	14	6,6	15,7	6,1	15	6	16
Α. Μακεδ	3	9,6	3	9,2	4,2	12,6	5	11,9	5,8	11,8	6,6	15,7	5,9	17	6	14
Δ. Μακεδ	6,3	17,3	5,7	12,6	5,1	17,2	9,4	17,7	7,4	14,3	11,4	22,2	10,8	28	9	23
Πελοπόν	2,5	10,9	2,8	10,7	4,2	15	3,1	13	3,9	12,2	3,7	13,2	3,3	13	4	14
Δ. Ελλάδα	4,7	12	5,9	13,9	6,2	15,7	6,7	17	6,8	19,3	6,2	15,4	4,9	16	5	12
Στ. Ελλάδα	4,6	10	5,6	9,5	8,9	18	5,5	20,3	7,4	18,8	5,4	18,2	5,9	21	6	23
Θεσσαλ	3,1	16,5	3,1	14,3	4,2	16,4	4,3	14,5	4,2	13,9	5,3	15,1	4,3	15	4	14
Β. Αιγαίο	1,9	5,2	6,3	16,4	4,4	15,1	5,4	15,2	5,9	12,7	5,8	12,4	6,9	22	6	18
Ν. Αιγαίο	3,8	6,7	6,2	15,9	3,6	8,8	4,1	9,7	4,9	16	4	9,1	4,4	14	4	13
Ιόν. Νησιά	3,9	6,5	1,9	7,5	3,3	5,2	5,8	8,3	2,8	6,2	3,4	9	3,2	9	3	8
Κρήτης	1,1	6,8	2,4	6	1,3	4,6	3,2	6,8	2,5	5,8	4,7	7,9	4,4	8	5	7
	1,3	4,1	2,2	6,7	2,4	5,6	2,8	6,2	2,5	7,1	2,4	8,4	1,7	6	2	7

Πηγή: Eurostat, 2001

Από τον πίνακα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι η ανεργία στο γυναικείο φύλο είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών ενώ στην περίπτωση των γυναικών η ανεργία παρουσιάζει κάθε έτος αυξητική τάση αντί να μειώνεται. Η ανεργία των γυναικών είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών διότι οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται να προσλάβουν κυρίως άνδρες αφού οι γυναίκες έχουν βλέψεις για την δημιουργία οικογένειας και συνεπώς μπορεί να αποχωρήσουν έγκαιρα. Άρα οι γυναίκες δεν προσφέρουν σταθερότητα σε μια επιχείρηση και για αυτό και προσλαμβάνονται δύσκολα.

2.1.2. ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (2006) το υψηλό ποσοστό ανεργίας, η πτώση της απασχόλησης και ο μεγάλος αριθμός μακροχρόνια ανέργων είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που παρουσιάζει την τελευταία 20 ετία.

Μέχρι το 1998 η απασχόληση και το εργατικό δυναμικό αυξάνονται και η αύξηση του ποσοστού ανεργίας οφείλεται στην ταχεία αύξηση του εργατικού δυναμικού

Από το 1999 αντιθέτως παρατηρείται μείωση της απασχόλησης και του εργατικού δυναμικού οπότε και το ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει πτώση.

Σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα είναι υψηλότερο. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, 2006)

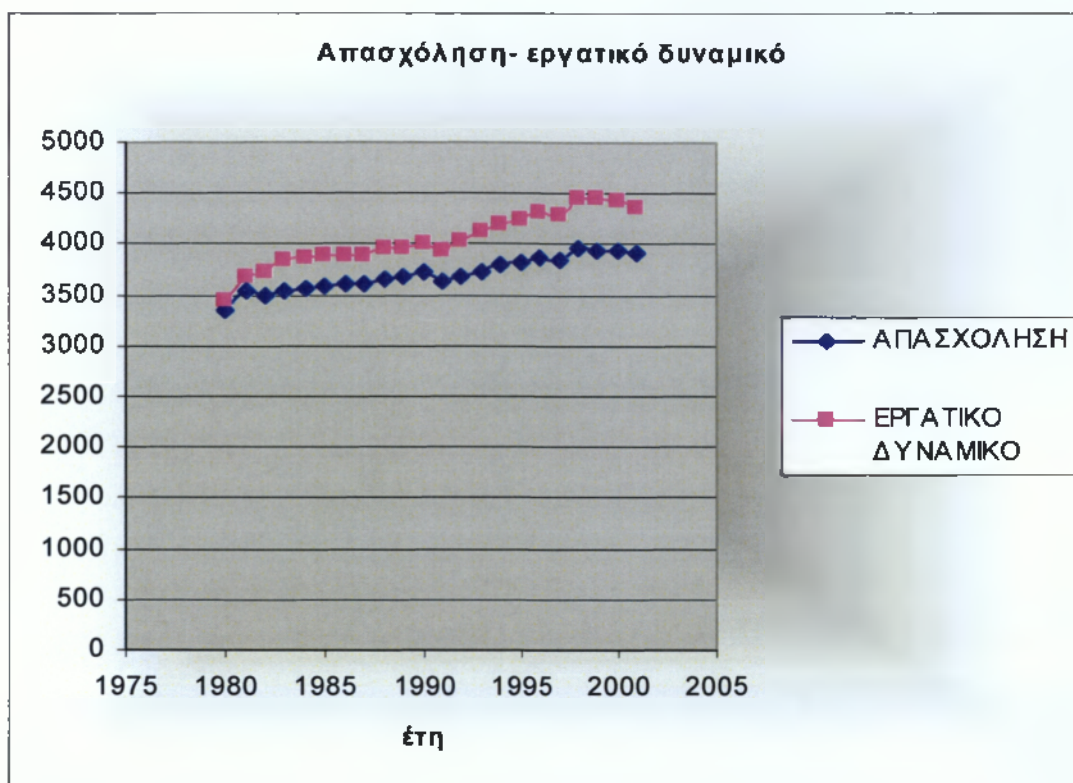
Το 2001, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, η απασχόληση μειώθηκε κατά 0,7% έναντι του προηγούμενου έτους και κυρίως οφείλεται στη μείωση της απασχόλησης των νέων. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 10,2% έναντι 11,1% του προηγούμενου έτους. Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών μειώθηκε κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες έναντι της μείωσης κατά 1,3 ποσοστιαίων μονάδων των γυναικών. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, 2006)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

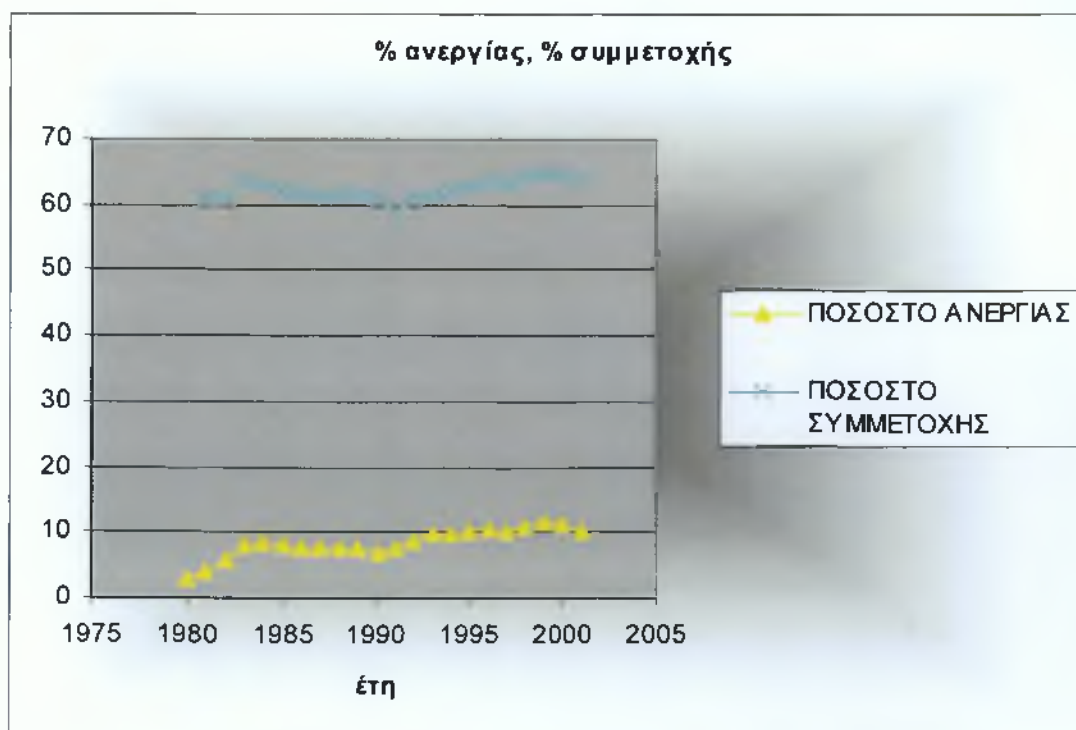
ΕΤΗ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
1980	3356	3451	2,8	
1981	3529	3674	3,9	61,1
1982	3501	3718	5,8	60,8
1983	3540	3846	8,0	63,4
1984	3552	3868	8,2	63,3
1985	3589	3893	7,8	62,2
1986	3601	3887	7,4	61,8
1987	3597	3884	7,4	61,2
1988	3657	3961	7,7	61,8
1989	3671	3967	7,5	61,5
1990	3719	4000	7,0	60,9
1991	3632	3933	7,7	59,3
1992	3685	4035	8,7	60,8
1993	3720	4118	9,7	61,2
1994	3790	4193	9,6	61,9
1995	3824	4249	10,0	62,7
1996	3872	4318	10,3	63,5
1997	3854	4294	10,2	63,2
1998	3967	4446	10,8	64,1
1999	3940	4463	11,7	64,5
2000	3946	4437	11,1	64,5
2001	3918	4362	10,2	63,6

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (2006)

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: % ΑΝΕΡΓΙΑΣ, % ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

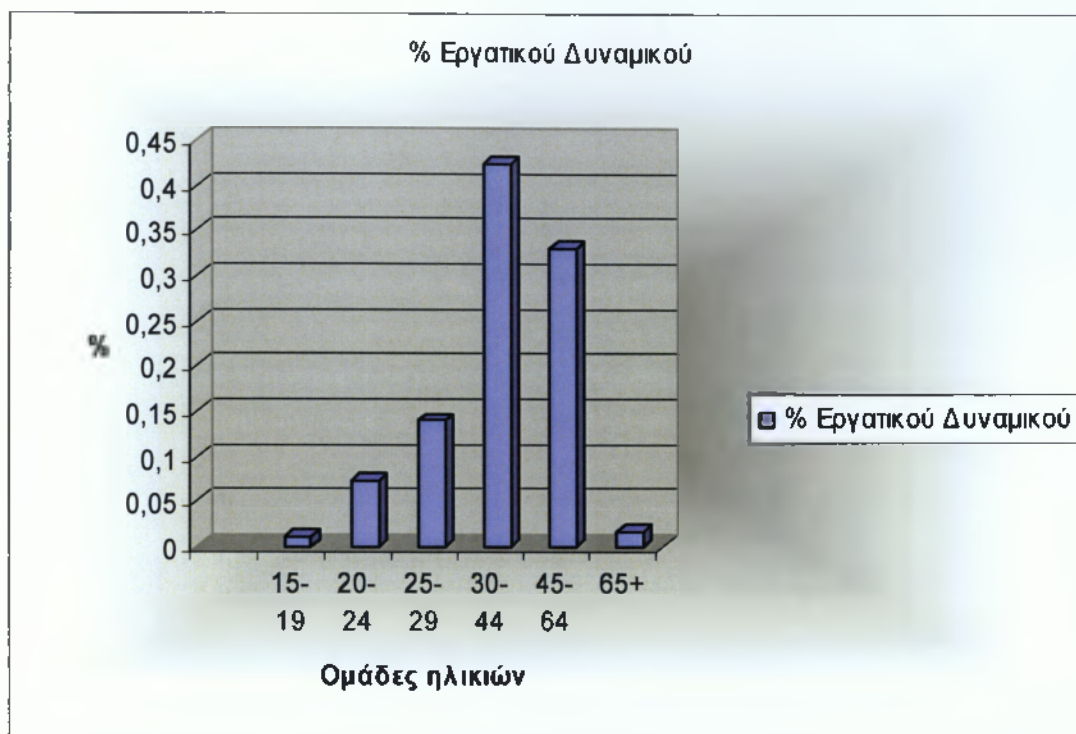
Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Απασχόληση (2004) η ανεργία πλήττει τους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής εκπαίδευσης και ειδικά τις γυναίκες. Οι απόφοιτοι γυμνασίου και δημοτικού αντιμετωπίζουν σχετικά χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σύγκριση με το μέσο όρο (Παρατηρητήριο για την Απασχόληση (2004))

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Απασχόληση (2006) οι γυναίκες είναι που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία σε διάφορα επίπεδα ηλικίας

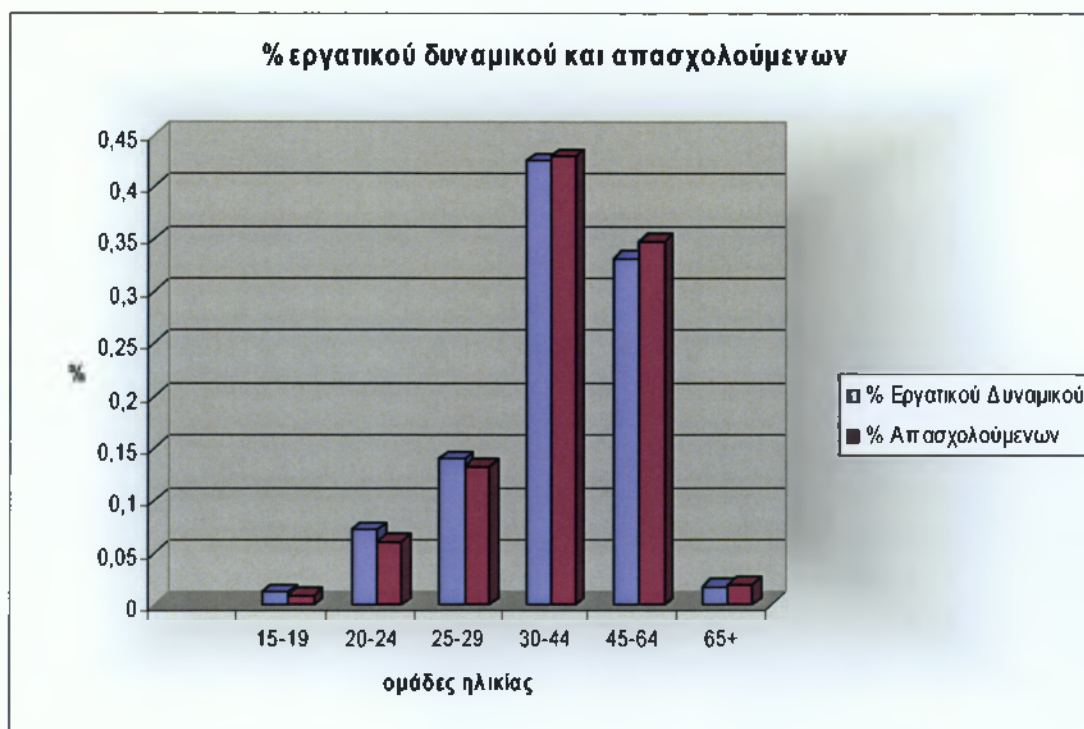
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ					
Ομάδες ηλικιών	Πληθυσμός	Εργατικό Δυναμικό	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη οικονομικά ενεργοί
15-19	571.797	60.429	41.482	18.947	511.368
20-24	652.124	353.782	267.943	85.839	298.342
25-29	807.328	682.890	582.944	99.946	124.439
30-44	2.434.038	2.069.789	1.889.421	180.369	364.248
45-64	2.675.730	1.618.210	1.532.040	86.169	1.057.521
65+	1.995.009	88.050	86.218	1.832	1.906.959
Σύνολο	9.136.027	4.873.150	4.400.048	473.102	4.262.877

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: % ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)

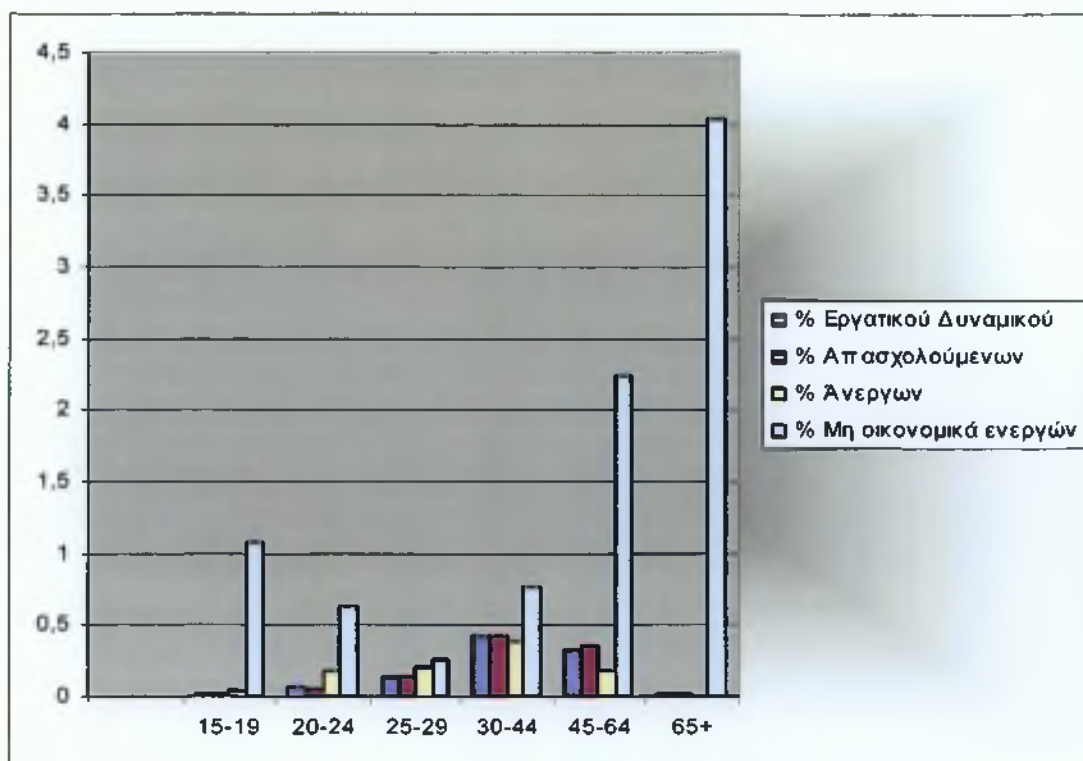
ΓΡΑΦΗΜΑ 4: % ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ % ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: % ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΙ % ΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ(Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)

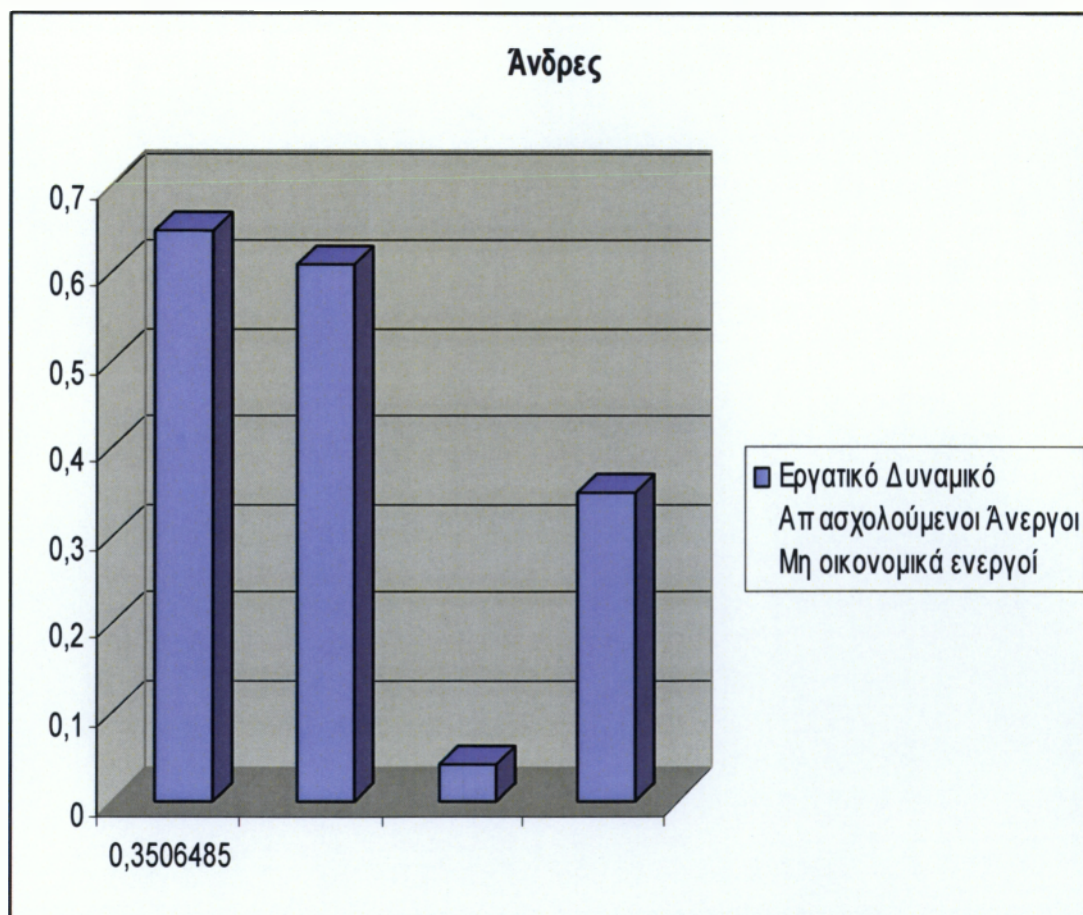
ΓΡΑΦΗΜΑ 6: % ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ (Α ΤΡΙΜΗΝΟ 2006)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΑΝΔΡΕΣ ΑΝΕΡΓΟΙ

Ανδρες					
15-19	288.537	36.127	26.651	9.476	252.410
20-24	327.302	194.931	162.884	32.047	132.371
25-29	415.135	379.057	339.798	39.259	36.079
30-44	1.224.527	1.191.619	1.126.444	65.175	32.909
45-64	1.304.945	1.020.985	985.437	35.547	283.960
65+	886.582	64.967	63.940	1.027	821.615
Σύνολο	4.447.029	2.887.685	2.705.154	182.531	1.559.344

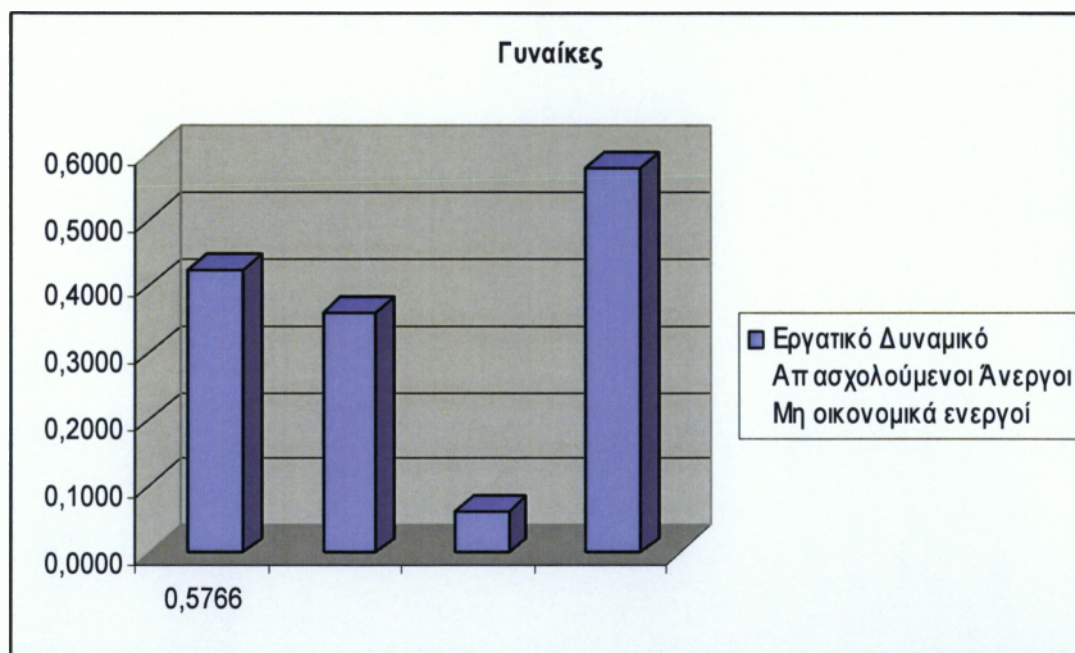
ΓΡΑΦΗΜΑ 7: ΑΝΔΡΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΝΕΡΓΟΙ

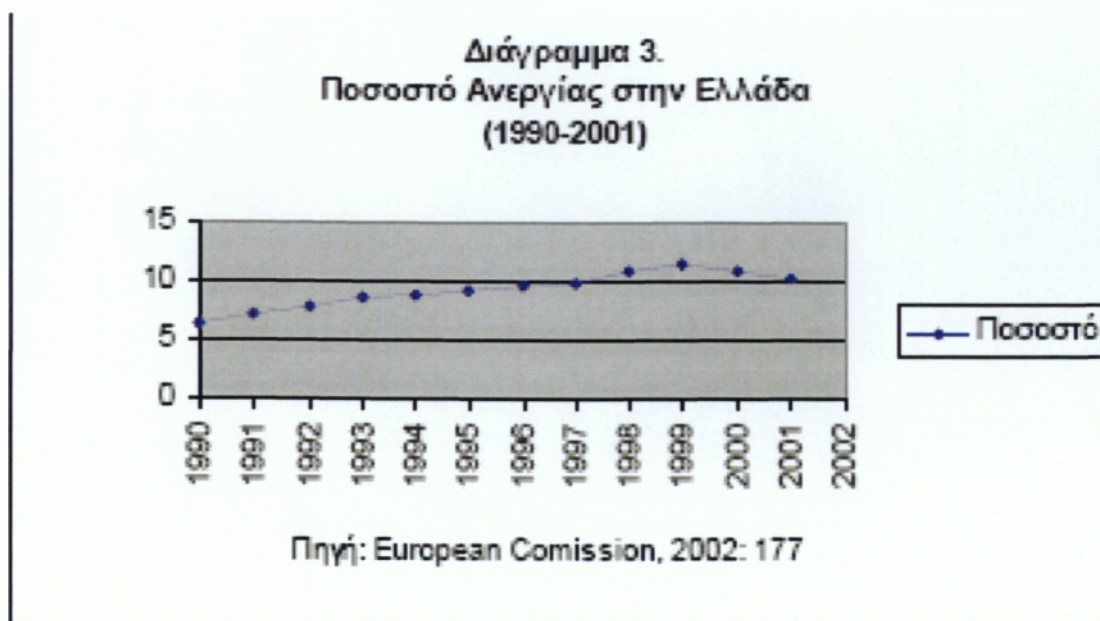
Γυναίκες					
15-19	283.260	24.302	14.831	9.471	258.958
20-24	324.822	158.851	105.059	53.792	165.971
25-29	392.193	303.833	243.146	60.687	88.360
30-44	1.209.510	878.170	762.977	115.194	331.340
45-64	1.370.785	597.225	546.603	50.622	773.560
65+	1.108.427	23.083	22.278	806	1.085.344
Σύνολο	4.688.998	1.985.465	1.694.894	290.571	2.703.533

ΓΡΑΦΗΜΑ 8: ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Σύμφωνα με το European Commission (2002) το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε αυξητικές τάσεις τη δεκαετία 1990 2001 αγγίζοντας το 11,6% το 1999.

ΓΡΑΦΗΜΑ 9: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Πηγή European Commission (2002)

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική- Πληροφορική (2003) το 2002 το ποσοστό ανεργίας έφθασε το 9,6%.

2.2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το άρθρο 21 του ν.δ. 2961/1954 (ΦΕΚ 197 Α'), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής και ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου του 2007:

Το επίδομα ανεργίας απαρτίζεται από το βασικό επίδομα ανεργίας και τις προσαυξήσεις λόγω οικογενειακών βαρών.

Μέλη οικογένειας, για τα οποία παρέχεται προσαύξηση, θεωρούνται όσα αναγνωρίζονται από τον α.ν.1846/1951 (ΦΕΚ 179 Α'), αν ο άνεργος έφερε πράγματι σε σημαντικό βαθμό το βάρος της διατροφής τους.

Το βασικό επίδομα ανεργίας ορίζεται από 1ης Ιανουαρίου 2007 σε ποσοστό 50% του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη και από 1ης Ιανουαρίου 2008

σε ποσοστό 55% του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ανεξάρτητα αν ο άνεργος αμειβόταν με μηνιαίο μισθό ή ημερομίσθιο.

Στους ανέργους, οι οποίοι δεν είχαν πλήρη απασχόληση και των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές ήταν ίσες ή μικρότερες από το εξαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, καταβάλλεται το 50% του βασικού επιδόματος ανεργίας, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3. Στους ανέργους, οι οποίοι δεν είχαν πλήρη απασχόληση και των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές ήταν μεγαλύτερες από το εξαπλάσιο και μικρότερες ή ίσες με το δωδεκαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, καταβάλλεται το 75% του βασικού επιδόματος ανεργίας, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3.

Στους ανέργους, οι οποίοι δεν είχαν πλήρη απασχόληση και των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές ήταν μεγαλύτερες από το δωδεκαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, καταβάλλεται το 100% του βασικού επιδόματος ανεργίας, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3.

Στους ανέργους, οι οποίοι είχαν πλήρη απασχόληση, καταβάλλεται το 100% του βασικού επιδόματος ανεργίας, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3.

Το επίδομα ανεργίας, όπως αυτό κατά περίπτωση καθορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους 3 και 4, προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε προστατευόμενο μέλος της οικογένειας του ανέργου.

Σε περιπτώσεις εύλογων αμφιβολιών ως προς το πραγματικό ύψος του καταβλητέου επιδόματος ανεργίας, αποφασίζει σχετικά το Διοικητικό Συμβούλιο του Ο.Α.Ε.Δ.

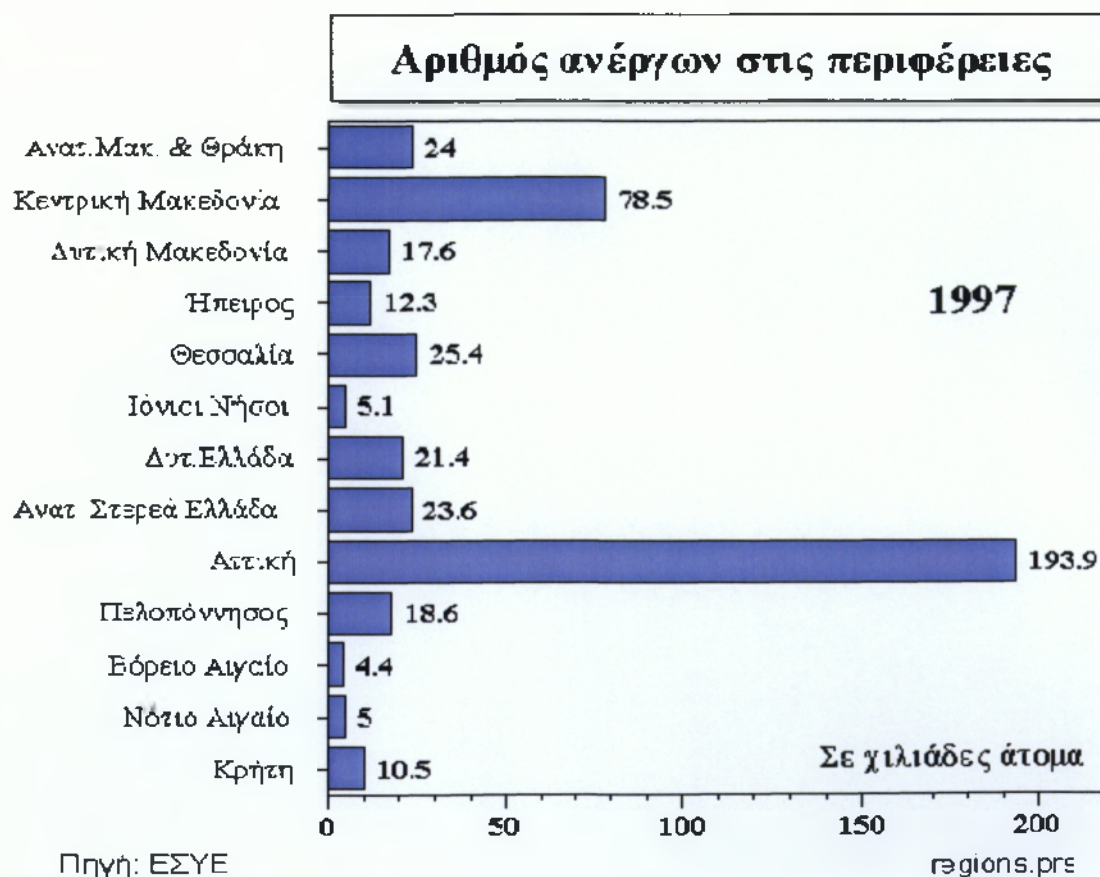
Το επίδομα ανεργίας είναι ανεκχώρητο και ακατάσχετο, εκτός εάν πρόκειται για διατροφή συζύγων, ανιόντων ή κατιόντων. Ο συμψηφισμός επιτρέπεται, όταν πρόκειται για εξόφληση οφειλής από αχρεωστήτως καταβληθέντα επιδόματα ανεργίας, και μπορεί να γίνει με δόσεις που καθορίζει το Δ.Σ., υπό τον περιορισμό ότι σε κάθε περίπτωση το 1/2 του επιδόματος καταβάλλεται στον άνεργο.

2.3. ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Η κατανομή του αριθμού των ανέργων ανά περιφέρεια εξαρτάται από το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε περιφέρειας. Καθώς η πλειοψηφία του πληθυσμού βρίσκεται στην Αθήνα, η μεγάλη μάζα των ανέργων --δηλαδή το 44% του συνόλου-- βρίσκεται συγκεντρωμένη στην Αττική. Σημαντικό ποσοστό ανεργίας έχει και η Κεντρική Μακεδονία, με ποσοστό που πλησιάζει το 20% των ανέργων της χώρας (ΕΣΥΕ 1997).

Η άνοδος των ποσοστών ανεργίας μεταξύ 1993 και 1997 παρουσιάστηκε σε όλες τις περιφέρειες πλην του Νοτίου Αιγαίου και της Δυτικής Ελλάδος.

ΓΡΑΦΗΜΑ 10: ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΓΡΑΦΗΜΑ 11: % ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε στις 6 από τις 13 περιφέρειες. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στην Θεσσαλία και στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ σημαντικές ήταν οι αυξήσεις και στην Δυτική Ελλάδα και την Αττική.

Ο τριτογενής τομέας επηρέασε σημαντικά τις μεταβολές στο ποσοστό απασχόλησης σε τέσσερις περιφέρειες στις οποίες παρατηρήθηκαν οι μεγαλύτερες αυξήσεις. Ωστόσο, στην περίπτωση της Θεσσαλίας, στην αύξηση της απασχόλησης συνέβαλε κατά ένα μεγάλο ποσοστό και ο πρωτογενής τομέας. Στην Δυτική Ελλάδα, όλοι οι τομείς της οικονομίας συνετέλεσαν στην αύξηση της απασχόλησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Δυτική Ελλάδα ήταν η μία εκ των δύο περιφερειών στις οποίες η απασχόληση αυξήθηκε στον δευτερογενή τομέα (η άλλη ήταν η Κεντρική Μακεδονία).

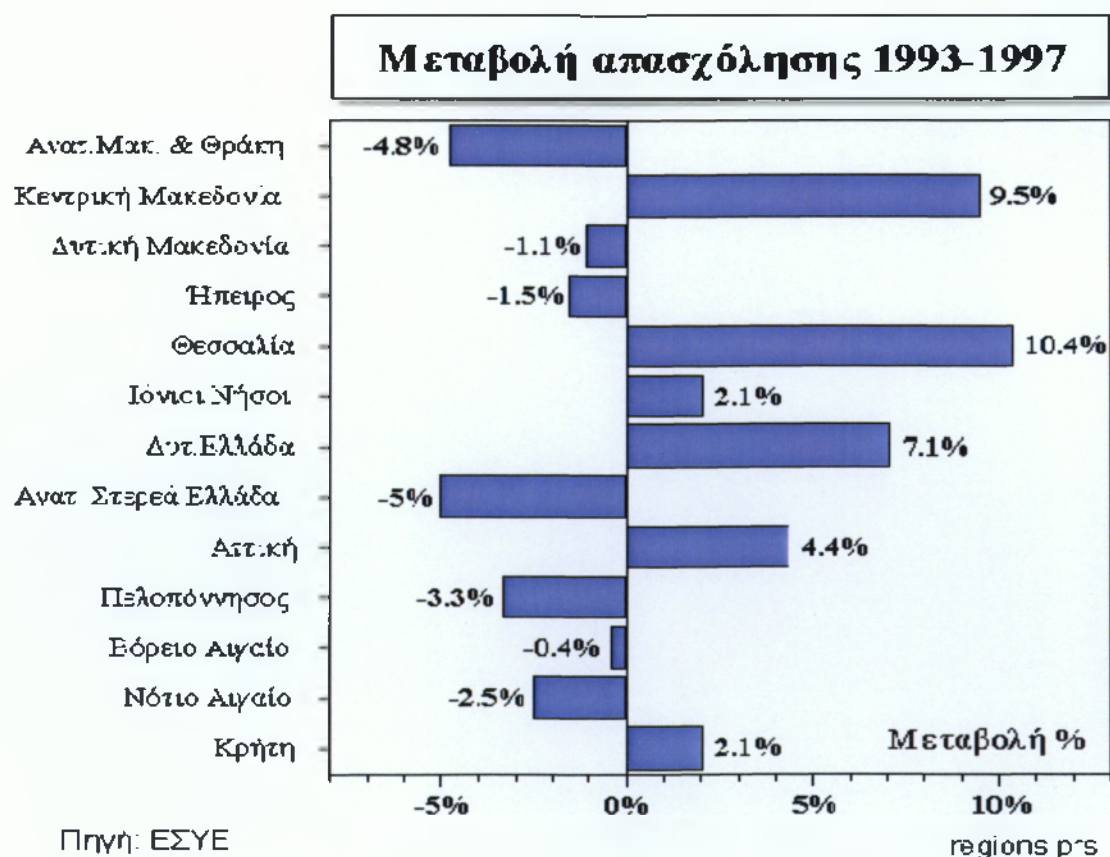
Η ανάλυση της απασχόλησης και της ανεργίας είναι πληρέστερη όταν στηρίζεται, όχι μόνον στο ποσοστό ανεργίας, αλλά και στον λόγο απασχόλησης / πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας.

Ο λόγος αυτός αποτελεί το γινόμενο του ποσοστού συμμετοχής επί το ποσοστό απασχόλησης (αριθμός απασχολουμένων προς εργατικό δυναμικό) και ως εκ τούτου αυξάνεται όταν αυξάνεται η συμμετοχή και όταν μειώνεται το ποσοστό ανεργίας.

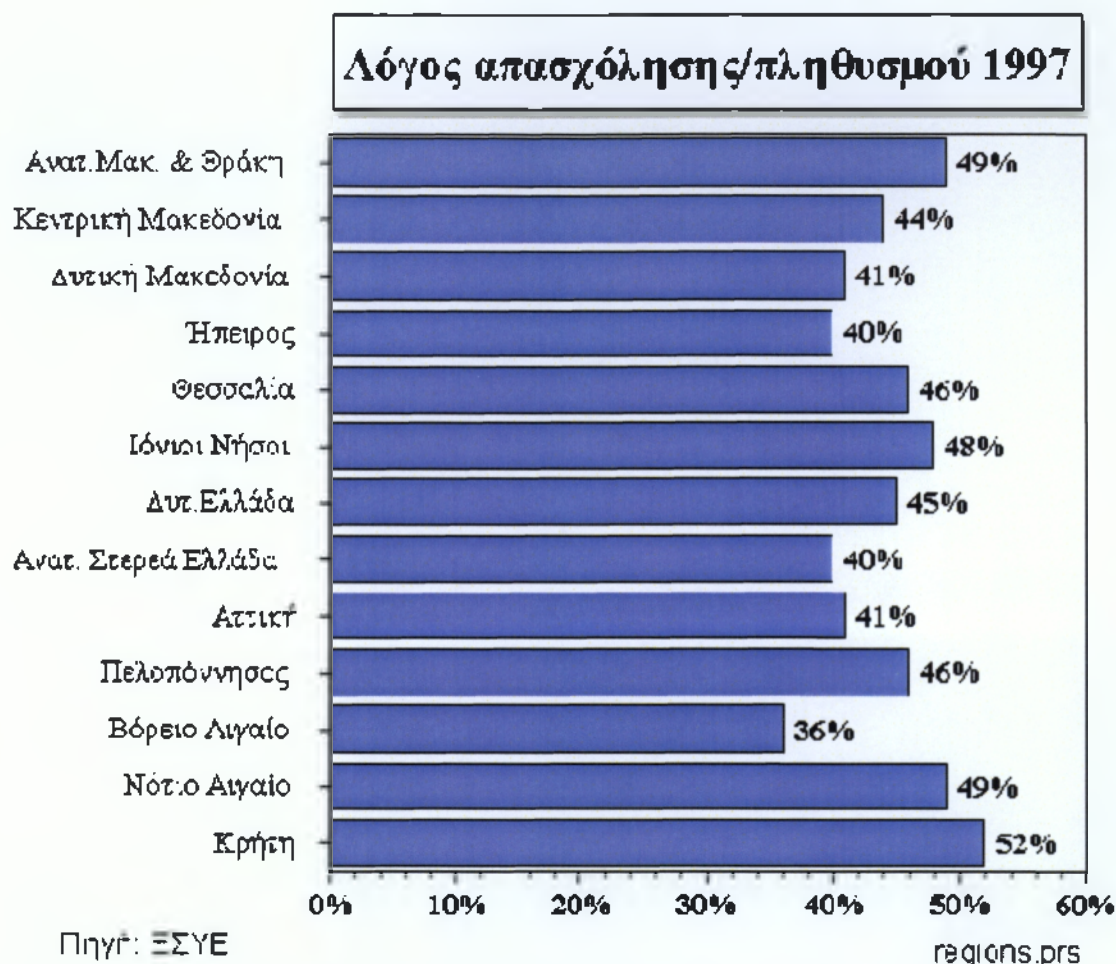
Έτσι, μια περιφέρεια με υψηλή συμμετοχή και χαμηλό ποσοστό ανεργίας διακρίνεται από υψηλό λόγο απασχόλησης / πληθυσμού και αντιστρόφως.

Τις καλύτερες επιδόσεις με βάση τον λόγο απασχόλησης / πληθυσμού παρουσιάζουν η Κρήτη, το Νότιο Αιγαίο και η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Τις χειρότερες επιδόσεις παρουσιάζουν το Βόρειο Αιγαίο, η Ήπειρος και η Ανατολική Στερεά Ελλάδα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 12: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΓΡΑΦΗΜΑ 13: ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ/ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

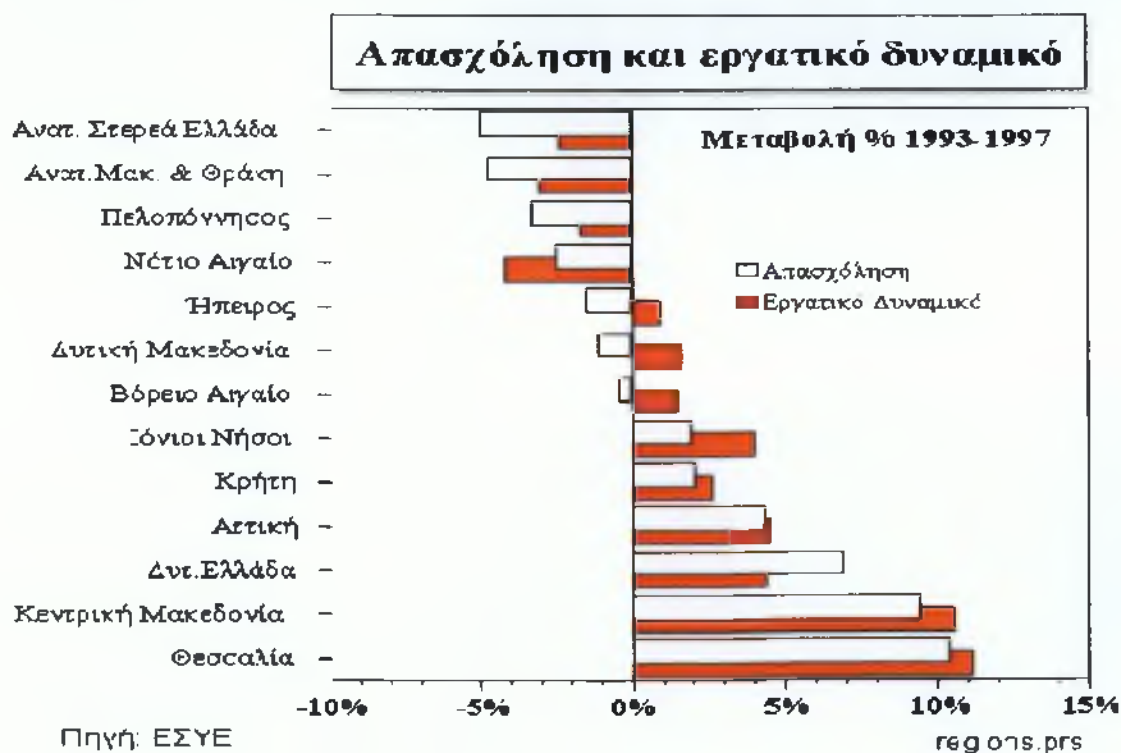

Επισημαίνεται ότι η αύξηση της ανεργίας στις περιφέρειες πολλές φορές δε σχετίζεται με μείωση της απασχόλησης. Αυτό οφείλεται στην ταχύτερη αύξηση του εργατικού δυναμικού σε σύγκριση με την αύξηση της απασχόλησης.

Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο εργατικό δυναμικό και στην απασχόληση. Οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού εξαρτώνται από τις αυξήσεις της απασχόλησης, γενικά, μια αύξηση της απασχόλησης προκαλεί μια ακόμη μεγαλύτερη αύξηση του εργατικού δυναμικού. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν η απασχόληση αυξάνεται, τα νοικοκυριά αντιλαμβάνονται ότι αυξάνονται οι ευκαιρίες απασχόλησης και προσφέρουν περισσότερη εργασία (αυξάνεται δηλαδή ο αριθμός των νεο-εισερχομένων στην αγορά εργασίας). Ισχύει, επίσης, και το αντίστροφο, δηλαδή ότι οι μεγάλες μειώσεις

της απασχόλησης τείνουν να προκαλέσουν μειώσεις του εργατικού δυναμικού, πιθανότατα επειδή η μείωση της απασχόλησης εκλαμβάνεται από τα νοικοκυριά ως μείωση των ευκαιριών απασχόλησης με αποτέλεσμα την αποθάρρυνση μιας μερίδας ανέργων που καταγράφεται πλέον ως μη ενεργός πληθυσμός.

Γράφημα 14: απασχόληση και εργατικό δυναμικό στις περιφέρειες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το πρακτικό μέρος της παρούσας εργασίας έγινε με ποσοτική ερευνά και συγκεκριμένα με την ανάλυση στοιχείων από την Eurostat.

Η έρευνα είναι δειγματοληπτική και ο σχεδιασμός της βασίστηκε στα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού έτους 2001. Η έρευνα σχεδιάστηκε εφαρμόζοντας τη δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία με πρωτογενή μονάδα δειγματοληψίας την επιφάνεια (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα) και δευτερογενή το νοικοκυριό. Οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 30.702 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών).

Η έρευνα είναι δειγματοληπτική και ο σχεδιασμός της βασίστηκε στα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού έτους 2001. Η έρευνα σχεδιάστηκε εφαρμόζοντας τη δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία με πρωτογενή μονάδα δειγματοληψίας την επιφάνεια (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα) και δευτερογενή το νοικοκυριό. Οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 30.702 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών).

Οι πληροφορίες που είναι αναγκαίο να συλλέγουν, είναι αναφορικά με την ανεργία ανά περιφέρεια.

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζουμε τα ποσοστά ανεργίας για τα τελευταία δέκα χρόνια σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την περιφέρεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ, 1998 - 2008

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Άνδρες	7.0	7.9	7.4	7.2	6.8	6.2	6.6	6.1	5.6	5.2	5.1
Γυναίκες	16.8	18.1	17.1	16.1	15.7	15.0	16.2	15.3	13.6	12.8	11.4
Σύνολο	10.8	12.0	11.2	10.7	10.3	9.7	10.5	9.9	8.9	8.3	7.7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική υπηρεσία

ΓΡΑΦΗΜΑ 15: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΦΥΛΟ, 1998 - 2008

Από το παραπάνω γράφημα παρατηρούμε την φθίνουσα πορεία που έχει το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα τα τελευταία 11 χρόνια. Είναι εμφανές ότι οι άνδρες εμφανίζουν μικρότερο ποσοστό ανεργίας έναντι των γυναικών για κάθε έτος. Φαίνεται όμως ότι το χάσμα αυτό μειώνεται, περιορίζεται ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες καθώς η πτώση του ποσοστού ανεργίας για τις γυναίκες είναι πιο έντονη έναντι των ανδρών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ, 1998 - 2008

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Κάτω από 25	29.9	31.5	29.1	28.0	26.8	26.8	26.9	26.0	25.2	22.9	22.1
25 με 74	8.0	9.1	8.7	8.5	8.4	7.9	8.7	8.4	7.5	7.1	6.6

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική υπηρεσία

ΓΡΑΦΗΜΑ 16: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ, 1998 - 2008

Από το παραπάνω γράφημα παρατηρούμε το ποσοστό ανεργίας είναι αρκετά πιο μεγάλο για τις ηλικίες κάτω των 25 ετών έναντι των ηλικιών 25 – 74. Ενθαρρυντικό είναι το στοιχείο ότι υπάρχει μια φθίνουσα πορεία για τις ηλικίες κάτω των 25 ως προς το ποσοστό ανεργίας η οποία είναι αρκετά μικρή. Στις ηλικίες άνω των 25 το ποσοστό ανεργίας παραμένει σταθερό κατά την τελευταία δεκαετία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, 1997 - 2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Πρωτοβάθμια	6.3	7.5	8.5	7.9	7.6	7.4	6.9	8.4	8.3	7.2	7.0
Δευτεροβάθμια	9.0	10.4	11.0	11.0	10.0	9.9	9.4	9.7	9.5	8.8	8.2
Ανώτατη	5.6	6.3	7.6	7.3	6.9	6.6	6.1	6.9	7.0	6.3	6.0

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική υπηρεσία

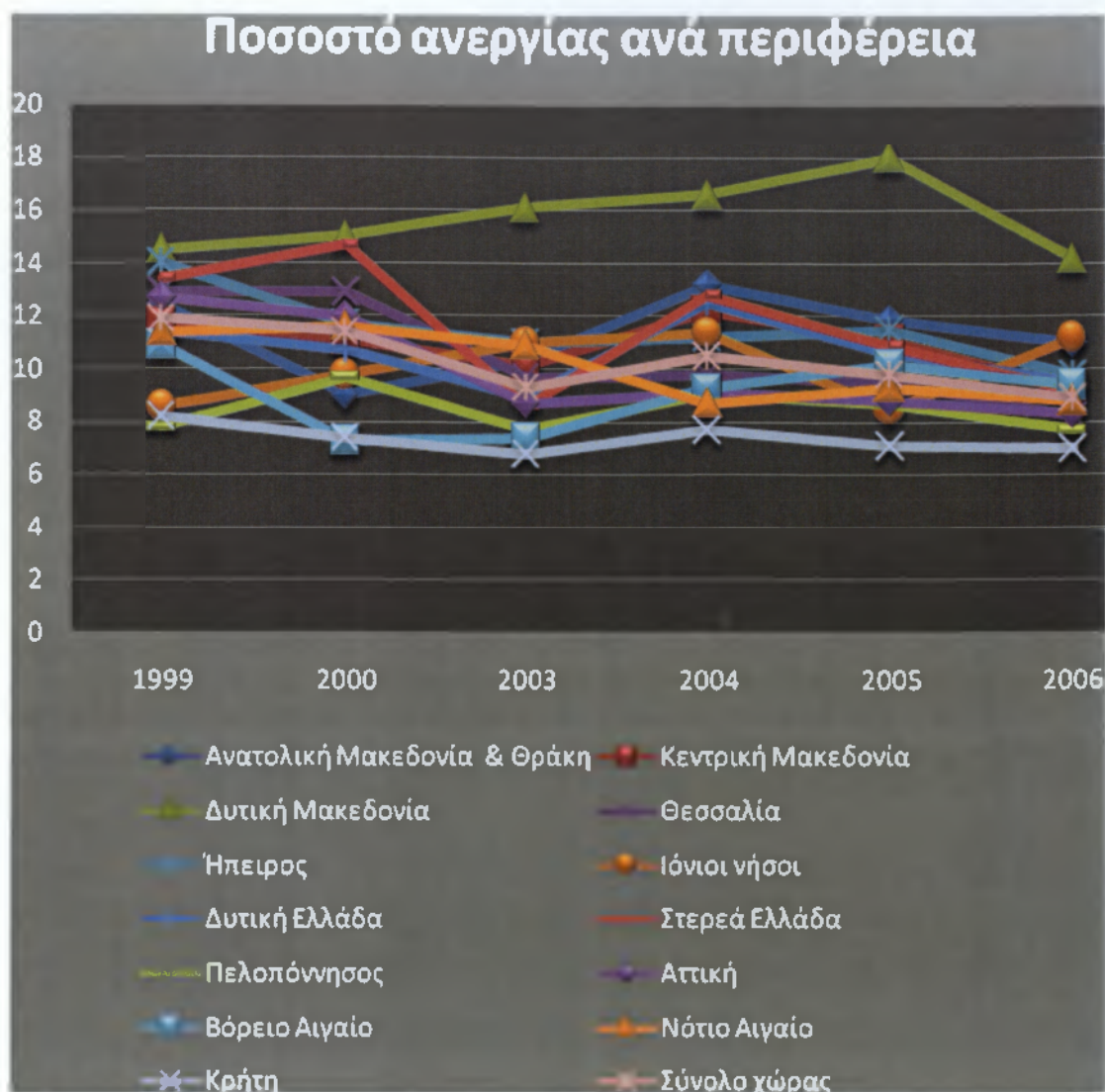
ΓΡΑΦΗΜΑ 17: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, 1997 - 2007

Από το παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι όσοι έχουν πρωτοβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση να παρουσιάζουν παρεμφερή ποσοστά ανεργίας τα οποία είναι χαμηλότερα για όλα τα χρόνια σε σχέση με τα ποσοστά ανεργίας των ατόμων που έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 1999, 2000, 2003 - 2006

	1999	2000	2003	2004	2005	2006
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	12,4	9,0	10,3	13,2	11,9	11,0
Κεντρική Μακεδονία	11,7	11,1	10,1	12,2	11,1	9,3
Δυτική Μακεδονία	14,5	15,0	16,1	16,6	18,0	14,2
Θεσσαλία	12,9	12,9	9,7	9,8	9,5	8,2
Ήπειρος	14,0	11,7	11,0	11,2	11,5	9,8
Ιόνιοι νήσοι	8,6	9,8	11,0	11,4	8,5	11,2
Δυτική Ελλάδα	11,4	10,7	8,9	12,5	10,6	9,5
Στερεά Ελλάδα	13,4	14,7	8,6	12,8	10,9	9,2
Πελοπόννησος	7,8	9,7	7,7	9,1	8,7	7,7
Αττική	12,7	12,0	8,7	9,1	8,8	8,3
Βόρειο Αιγαίο	10,9	7,3	7,4	9,3	10,2	9,4
Νότιο Αιγαίο	11,4	11,6	10,9	8,7	9,3	8,8
Κρήτη	8,2	7,4	6,8	7,7	7,1	7,0
Σύνολο χώρας	11,9	11,4	9,3	10,5	9,8	8,9

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

ΓΡΑΦΗΜΑ 18: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 1999, 2000, 20003 - 2006

Από το παραπάνω γράφημα παρατηρούμε τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στη Δυτική Μακεδονία και Θράκη (14% - 18%) μια τάση αύξησης εκτός του 2006 έτους ενώ το χαμηλότεο ποσοστό ανεργίας τα εμφανίζει η Κρήτη χωρίς σημαντικές μεταβολές κατά την διάρκεια του χρόνου. Οι υπόλοιπες περιφέρειες κινούνται μεταξύ του 8% και του 12,5% χωρίς να παρουσιάζουν αυξητική ή ελλαττώμενη τάση κατά την διάρκεια του χρόνου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία διαπιστώνουμε ότι η ανεργία στο γυναικείο φύλο είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών. Το ποσοστό των άνεργων γυναικών αυξάνεται. Σύμφωνα με την έρευνα που έγινε με τα στοιχεία της Στατιστικής υπηρεσίας τα τελευταία 11 χρόνια, οι άνδρες εμφανίζουν μικρότερο ποσοστό ανεργίας έναντι των γυναικών αλλά το χάσμα αυτό μειώνεται, και περιορίζεται το χάσμα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες καθώς η πτώση του ποσοστού ανεργίας για τις γυναίκες είναι πιο έντονη έναντι των ανδρών.

Ακόμα το ποσοστό ανεργίας είναι αρκετά πιο μεγάλο για τις ηλικίες κάτω των 25 ετών έναντι των ηλικιών 25 – 74. Ενθαρρυντικό είναι το στοιχείο ότι υπάρχει μια φθίνουσα πορεία για τις ηλικίες κάτω των 25 ως προς το ποσοστό ανεργίας η οποία είναι αρκετά μικρή. Στις ηλικίες άνω των 25 το ποσοστό ανεργίας παραμένει σταθερό κατά την τελευταία δεκαετία.

Όσοι έχουν πρωτοβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση φαίνεται να παρουσιάζουν παρεμφερή ποσοστά ανεργίας τα οποία είναι χαμηλότερα για όλα τα χρόνια σε σχέση με τα ποσοστά ανεργίας των ατόμων που έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τέλος τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας και Θράκης (14% - 18%) με τάση άυξησης (εκτός του 2006) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας το εμφανίζει η Κρήτη χωρίς σημαντικές μεταβολές κατά την διάρκεια του χρόνου. Οι υπόλοιπες περιφέρειες κινούνται μεταξύ του 8% και του 12,5% χωρίς να παρουσιάζουν αυξητική ή ελλοττώμενη τάση κατά την διάρκεια του χρόνου.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για να μειωθεί το ποσοστό ανεργίας στο γυναικείο πληθυσμό στις περιφέρειες προτείνεται η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής αντιμετώπισης της ανεργίας και προώθησης της απασχόλησης.

Βασικότερο στοιχείο αύξησης της ανεργίας αποτελούν τα σύνθετα προβλήματα συνολικής παραγωγικότητας, εκσυγχρονισμού και ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Αυτό που κύρια τροφοδοτεί σήμερα την ανεργία δεν είναι μόνο η ανεπάρκεια των νέων προσλήψεων, αλλά ο συνδυασμός με την καταστροφή ή την αποσταθεροποίηση των υπάρχουσών θέσεων εργασίας. Η δυσκολία που συναντά η οικονομία να αντεπεξέλθει στις σύνθετες απαιτήσεις του ανταγωνισμού, λόγω ακατάλληλης παραγωγικής εξειδίκευσης ή ανεπαρκούς ανάπτυξης της καθετοποιημένης παραγωγής και βιώσιμων παραγωγικών δικτυώσεων με συμπληρωματικές μονάδες ή φορείς παροχής υπηρεσιών υποδομής, συνιστούν τις επιμέρους αιτίες του παραπάνω προβλήματος.

Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στοιχεία όπως η ηλικία, το φύλο των ανέργων, το μορφωτικό τους επίπεδο, η κατανομή τους στις περιφέρειες και τις περιοχές της χώρας, η μέση διάρκεια της ανεργίας. Προέκυψε ότι οι πολιτικές οφείλουν να επικεντρωθούν στην ενίσχυση της γυναικείας απασχόλησης, στην ενθάρρυνση της απασχόλησης για τις ηλικίες κάτω των 25 ετών, την ενίσχυση της απασχόλησης πρωτοβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης. Επιπλέον, την ενίσχυση της απασχόλησης σε περιφέρειες με μεγάλα ποσοστά ανεργίας όπως η Δυτική Μακεδονία και Θράκη και Αθήνας.

Μια δυναμική πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας πρέπει να ενθαρρυνθεί μηχανισμούς πρόληψής της και ενσωμάτωσης της ελληνικής αγοράς εργασίας στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά με παράλληλη πρόβλεψη γενικών μηχανισμών στενής μεταξύ τους διασύνδεσης. Δεδομένου ότι η νέα κοινωνία που διαμορφώνεται, από την οποία στο εξής θα αντλούνται οι νέες θέσεις εργασίας, θα είναι αυτό που επιγραμματικά ονομάζουμε κοινωνία της «γνώσης» και κοινωνία της «πληροφόρησης», ορισμένες μορφές δράσης

προσανατολίζονται στην αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που ανοίγονται. Στο πλαίσιο αυτό του προσανατολισμού προωθούνται μηχανισμοί άντλησης πληροφοριών και ανταλλαγής εμπειριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε. και μεταξύ των περιφερειών τους. Αυτοί οι μηχανισμοί πρέπει να είναι ευέλικτοι και να αποτελούν την τράπεζα πληροφόρησης για τις νέες ανάγκες που δημιουργούνται, για τις νέες ειδικότητες που εμφανίζονται και για τις τάσεις που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας (π.χ. το νεοϊδρυμένο δίκτυο EURES - Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες για την Απασχόληση).

Με βάση το ότι κατά τα προσεχή χρόνια, βάσιμα πλέον, προβλέπεται να γίνει αποκέντρωση των υπηρεσιών προς την περιφέρεια, αυξάνοντας την απασχόληση των γυναικών. Αυτό πρακτικά σημαίνει πολιτική αναβάθμισης των οργανωτικών δομών της ανταγωνιστικότητας και του ρόλου των ΜΜΕ που μπορούν να αποτελέσουν το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας. Σημαίνει ακόμη ενθάρρυνση μεικτών μορφών εταιρικών σχέσεων σε επίπεδο των ΜΜΕ μεταξύ ελληνικών και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αύξηση της γυναικείας απασχολησιμότητας.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει, τέλος, να αποδοθεί στην ανάπτυξη νέων τομέων και δραστηριοτήτων σε όλες τις περιφέρειες στην παροχή εκ του σύνεγγυς κοινωνικών υπηρεσιών όπως παροχή κατ' οίκον βοήθειας σε ηλικιωμένους και αναπήρους, οικιακών εργασιών, φύλαξη παιδιών προσχολικής ηλικίας και μαθητών, μετακινήσεις, μεταξύ σχολείου και κατοικίας, υπηρεσίες πλαισίωσης για περισσότερο μειονεκτούντα άτομα κλπ.

Η ποιότητα του εργατικού δυναμικού αποτελεί βασικό συντελεστή για την ανάπτυξη, την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση σε συνδυασμό με την αναγκαία πρόβλεψη και προγραμματισμό της εξέλιξης της απασχόλησης και των ειδικοτήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελούν βασικά μέσα πρόληψης (και όχι εκ των υστέρων αντιμετώπισης) μεγάλου μέρους της μελλοντικής ανεργίας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ↓ Adams, A.V. (1991): The American Workforce in the '80s: New Problems and Policy Interests Require Improved Labor Force Data, *The Annals of the American Academy of Political and Social Sciences* (453).
- ↓ Demekas, D., Kontolemis, Z. (1996) Unemployment in Greece - A Survey of the Issues, IMF Working Paper no. 91
- ↓ European Commission (2003) Jobs, jobs, jobs: creating more employment in Europe, Employment Taskforce
- ↓ European Commission, (2003), European Education Production Functions: What makes a difference for student achievement in Europe, Munich
- ↓ Eurostat, Labour Force Survey, 1983-1991, p.23.
- ↓ Hussmanns, R. & Mehran, F. & Verma, V. (1990): Surveys of Economically Active Population-Employment, Unemployment and Underemployment, An ILO Manual on Concepts and Methods, Geneva, International Labour Office, p.36.
- ↓ Kelvin P(2002), Work as a source of identity: The implications of unemployment, Department of Psychology, University College, London, Volume 9, Issue, pages 2 – 11
- ↓ Kufidou, S., Mihail, D. (1999) Decentralization and flexibility in Greek
- ↓ Layard, R., Nickell, S. and R. Jackman (1991) Unemployment: macroeconomic performance and the labour market, Oxford University Press
- ↓ Lianos, T., Sarris, A.H. and L.T. Katseli (1996) Illegal immigration and local labour markets: the case of Northern Greece, *International Migration* 34. 449-484

- ↓ OECD (1997) Review of National Policies of Education: Greece, Paris
- ↓ OECD (2003) Employment Outlook 2003. Paris
- ↓ Rees A(1993),The economics of Work and Pay, McGraw Hill,p.113
- ↓ Shiskin, J. & Stein, R.L. (1985): Problems in Measuring Unemployment, Monthly Labor Review, August.
- ↓ Silber J. and Weber, M. (1999) ‘Labor market discrimination: are there significant differences between the various decomposition procedures?’, Applied Economics, Vol.31, pp.359 – 365.
- ↓ Stapsford D. and TzannatosZ. (1993) “The Economics of the Labor Market”, London: Macmillan.
- ↓ Van de Velden, Wolbers, M. (2001) The integration of young people into the LM within the European Union: the role of institutional settings, ROA
- ↓ www.oaed.gr

↓ Βιβλιογραφία Ελληνική

- ↓ Γλυτσός, Ν. (2002): Τάσεις και Προοπτικές Εξέλιξης του Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα, ΕΚΚΕ.
- ↓ Δεδουσόπουλος, Α. (2000): Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας - Θεωρίες της Ανεργίας, Τυπωθήτω.
- ↓ Δεμαθάς, Ζ. & Κεραμίδου, Ι. & Σακέλλης, Γ. (1991): Προώθησης της Απασχόλησης και της Επαγγελματικής Κατάρτισης των Γυναικών, Αθήνα, ΟΑΕΔ.
- ↓ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (2006), Κεφάλαιο 2: Η ελληνική αγορά εργασίας – Το ΕΣΔΑ και το ΕΣΔΕΝ,

http://www.google.gr/url?sa=t&ct=res&cd=9&url=http%3A%2F%2Fwww.eetaa.gr%2Fendrasei%2Fypoerga%2Fypoergo5%2Ftsda2_eetaa.doc&ei=SOppSPOjYmy0gXy2bieDA&usg=AFQjCNFbkiclpwlaJ3Ds44HwEy46F5G-Yw&sig2=gwshmW07Q44qhnfecf5hHw

- ↓ ΕΣΥΕ (1997): Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Αθήνα.
- ↓ ΕΣΥΕ (2001): Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Αθήνα.
- ↓ ΕΣΥΕ, (2003), Από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας: στοιχεία για το 2000
- ↓ Θεοχαράκης Ν (2005), Ιστορία Οικονομικών Θεωριών, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθήνας
- ↓ ΙΝΕ - ΓΣΕΕ (2003) Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, μελέτες νο. 50
- ↓ ΙΝΕ – ΓΣΕΕ (2001) Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2003, Αθήνα
- ↓ Κασσίμης, Χ., Νιτσιάκος, Β., Ζακοπούλου, Ε., Παπαδόπουλος, Α.Γ., (2002), Οι επιπτώσεις της Εγκατάστασης και Απασχόλησης του Ξένου Εργατικού Δυναμικού στην Ελληνική Ύπαιθρο, Πανεπιστήμιο Πατρών – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Υπουργείο Γεωργίας
- ↓ Κατσανέβας, Θ. (2002) Επαγγέλματα του μέλλοντος και του παρελθόντος, Πατάκης, Αθήνα
- ↓ ΚΕΠΕ (2003) Εκπαίδευση και αγορά εργασίας, Μελέτη νο. 50
- ↓ Κοτζαμάνης, Β. (1990): Δημογραφική Εξέλιξη και Επέμβαση στον Τομέα του Πληθυσμού στη Μεταπολεμική Ελλάδα, Αθήνα, ΕΔΗΜ.
- ↓ Παπαπέτρου Ε. (2003) Μισθολογικές διαφορές μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα, Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 21

- ↓ Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (2003), Επετηρίδα Απασχόλησης, Αθήνα
- ↓ Πετρινώτης, Ξ. (1989): Αγορές Εργασίας – Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες, Εκδόσεις Παπαζήση.
- ↓ Σακέλλης, Γ. (1995): Εσωτερικές Αγορές Εργασίας, Έλεγχος της Παραγωγικής Διαδικασίας και Εργατικά Συνδικάτα, Ο Πολίτης, Τεύχος 69-70, Οκτώβριος.
- ↓ Σακέλλης, Γ. (2001): Πληθυσμός και Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα, Εκδόσεις Μπένου
- ↓ Σαμπεθαί Ι. (2000) Η ελληνική αγορά εργασίας: χαρακτηριστικά, προβλήματα και πολιτικές (με έμφαση στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και στην καταπολέμηση της ανεργίας σε συνθήκες μη πληθωριστικής ανάπτυξης), Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 16
- ↓ Τσουκαλάς, Κ. (1986): Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στη Μεταπολεμική Ελλάδα, Αθήνα, Θεμέλιο.
- ↓ Χατζηπαναγιώτου, Ι. (2002): Η Αγορά Εργασίας, Αθήνα, ΟΑΕΔ.
- ↓ Ψαχαρόπουλος, Γ. (2003) Ελληνική παιδεία: μια σύγχρονη τραγωδία, Αθήνα: Σιδέρης